Macrodoelmatigheid van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek

In opdracht van de Hogeschool Zeeland

Annet Jager
Jos Frietman

Eindrapportage

Nijmegen, 22 juni 2011

Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt

© 2011 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

1 Inleiding, vraagstelling en onderzoeksaanpak 1
1.1 Inleiding 1
1.2 Vraagstelling 1
1.3 Onderzoeksaanpak 3
1.4 Opbouw van deze rapportage 4

2 Beroepsprofiel en blauwdruk 5
2.1 Inleiding 5
2.2 Beroepsprofiel en blauwdruk van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek 5

3 Macrodoelmatigheid 15
3.1 Inleiding 15
3.2 Resultaten enquête regio Hogeschool Zeeland 15
3.3 Macrodoelmatigheid hbo-bacheloropleiding Pedagogiek 25
3.4 Raming arbeidmarktvraag 27

4 Raming studenteninstroom 29
4.1 Inleiding 29
4.2 Raming student instroom kernregio 30

Samenvatting en conclusies 41

1 Inleiding, vraagstelling en onderzoeksaanpak

1.1 Inleiding

Door diverse maatschappelijke ontwikkelingen raken onderwijs, jeugdzorg en welzijn steeds meer met elkaar verbonden. Opvoeden als maatschappelijke thematiek en als terrein van beleid en interventie is actueler dan ooit. Daarbij kan gedacht worden aan het belang van opvoedingsondersteuning, nadruk op preventie, vroegtijdige onderkenning en signalering, het afstemmen van pedagogische interventies in verschillende opvoedingscontexten (gezin, school en vrijetijdsmilieu), samenwerking tussen jeugdzorg en welzijn, onderwijs en opvoeden in de multiculturele samenleving. Meer begeleiding op maat in alle instanties, die werken met en voor jeugdigen, noopt tot een betere afstemming tussen de instellingen.

Deze ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat de Hogeschool Zeeland voornemens is te starten met de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek. De opleiding plaatst de HBO-pedagoog in het middelpunt van activiteiten waar onderwijs, jeugdzorg en welzijn elkaar raken. De opleiding speelt in op genoemde ontwikkelingen en geeft richting en vorm aan de nieuwe taken/functies van de HBO-pedagoog. Naast genoemde ontwikkelingen doen zich in Zeeland nog specifieke ontwikkelingen voor die van belang zijn voor het werk van de HBO-pedagoog. De meest dominante ontwikkeling in de regio Zuidwest is de vergrijzing in combinatie met een krimpende bevolking. Dit betekent verdichting van kennis, kleiner wordende organisaties en een toenemende complexiteit van de problematiek. Dit vraagt om beroepskrachten, die helemaal ingeleid zijn in de sociale kaart en in de netwerkpartners.
De Hogeschool Zeeland wil met het aanbieden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek bereiken dat voldaan wordt aan de kwantitatieve en de kwalitatieve vraag naar pedagogische beroepskrachten op de regionale arbeidsmarkt. Zij wil dat doen door studenten binnen de regio praktijknabij en competentiegericht op te leiden vanuit een integraal concept van pedagogische hulp- en dienstverlening. Zij wil ook bijdragen aan het versterken van de pedagogische infrastructuur binnen de regio. Daartoe wordt nauwe samenwerking gerealiseerd tussen de Hogeschool Zeeland en het pedagogische werkveld.

De Hogeschool Zeeland heeft het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) te Nijmegen gevraagd om onderzoek uit te voeren naar de behoefte aan de voorgestelde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek. Het voorliggende onderzoeksrapport geeft een nadere validering van het beroepscompetentieprofiel van de HBO-pedagoog en een empirische onderbouwing van de doelmatigheid van de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

1.2 Vraagstelling

Om voor bekostiging van de bacheloropleiding door het ministerie van OCW in aanmerking te komen, is het nodig om aan te tonen dat er in het werkveld een substantiële behoefte bestaat aan afgestudeerden van de beoogde nieuwe bacheloropleiding. Deze macrodoelmatigheid wordt door de minister van OCW getoetst op basis van de *Beleidsregel doelmatigheid hoger*

onderwijs 2009. Hierin staan de volgende voorwaarden aangegeven die het ministerie hanteert bij de beoordeling van aanvragen voor een nieuwe (hbo-)bacheloropleiding[1]:

"a. de opleiding draagt aantoonbaar bij aan de verdere ontwikkeling van de Nederlandse kennissamenleving doordat de opleiding tegemoet komt aan een door de Minister erkende behoefte aan nieuwe beroepen of aan door de Minister noodzakelijk geachte nieuwe ontwikkelingen, waaronder wetenschappelijke ontwikkelingen in innovatieve sectoren, of
b. de opleiding draagt aantoonbaar bij aan een andere dan onder a genoemde en door de Minister erkende behoefte op terreinen, waarvoor de Rijksoverheid een bijzondere verantwoordelijkheid op stelselniveau draagt, of
c. de opleiding wordt gevestigd in een landsdeel waarover bestuurlijke afspraken met de Minister zijn gemaakt om de kennisinfrastructuur aldaar te versterken, om daarmee gebiedsspecifieke knelpunten en achterstandssituaties te verminderen, en
d het realiseren van de opleiding leidt naar de mening van de Minister op langere termijn niet tot substantieel nadelige of, indien is voldaan aan voorwaarde c, bovenmatig nadelige effecten voor de benutting van de bestaande capaciteit en infrastructuur op het desbetreffende onderwijs- en onderzoeksterrein, waaronder tevens moet wordt begrepen het aanbod aan vergelijkbaar geaccrediteerd, niet-bekostigd onderwijs, dat de student onder vergelijkbare condities kan volgen als het onderwijs van een bekostigde opleiding, en
e de inbedding van de opleiding in de (regionale) kennisinfrastructuur is voldoende verzekerd."

Aanvragen voor een nieuwe bacheloropleiding moeten minimaal voldoen aan één van de voorwaarden a, b of c en tevens aan beide voorwaarden d en e.
Voor de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland geldt dat het gestelde onder punt c. (de opleiding wordt gevestigd in een landsdeel waarover bestuurlijke afspraken met de Minister zijn gemaakt om de kennisinfrastructuur aldaar te versterken) van toepassing is.

Gelet op deze c-status van de Hogeschool Zeeland richt het door KBA uitgevoerde onderzoek zich met betrekking tot voorwaarde b (aantoonbare behoefte) met name op het verzamelen van (additionele) informatie over de (regionale) behoefte aan HBO-pedagogen op grond waarvan de aanvraag van de Hogeschool Zeeland verder ondersteund, versterkt en getypeerd kan worden.
Met betrekking tot voorwaarde d (geen nadelige effecten voor de benutting van de bestaande capaciteit en infrastructuur) richt het onderzoek zich op het effect van de beoogde bacheloropleiding op het bestaande opleidingenaanbod.
Daarnaast is het voor het vaststellen van de doelmatigheid ook van belang om zicht te hebben op *het potentieel studenten* dat zal instromen, c.q. op de verwachte studenteninstroom.

De vraagstelling van het onderzoek is als volgt:
1. Hoe kan de (regionale) behoefte aan de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek nader worden getypeerd?
2. Is er bij realisering van de opleiding sprake van nadelige effecten voor de bestaande onderwijsinfrastructuur inclusief het geaccrediteerde onderwijsaanbod van niet publiek bekostigde aanbieders (criterium d)?
3. Bestaat er bij potentiële studenten voldoende interesse om in te stromen in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland?

1 Bron: Staatscourant 2009, nr. 115, 25 juni 2009.

1.3 Onderzoeksaanpak

Het onderzoek bestaat uit twee fases:

1. In de eerste fase is onderzoek gedaan naar de kwaliteit en validiteit van het beroepscompetentieprofiel waarop de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek zicht richt;
2. In de tweede fase is onderzoek gedaan naar de macrodoelmatigheid van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

Het iteratieve karakter van het onderzoek komt tot uitdrukking in de wisselwerking tussen de werkzaamheden en de opbrengst van beide fasen. Het beroepscompetentieprofiel en de blauwdruk van de nieuwe bacheloropleiding geeft veelal een eerste beeld van de arbeidsmarktrelevantie van de nieuwe opleiding, en omgekeerd levert het onderzoek naar de doelmatigheid van de opleiding informatie op die aanleiding kan geven tot verdere aanscherping van het beroepscompetentieprofiel en de blauwdruk van de opleiding.

Fase 1: Kwaliteit en validering beroeps- en opleidingsprofiel
In de *eerste fase* zijn de beschikbaarheid, kwaliteit en validiteit onderzocht van het beroepsprofiel en het daarop geënte blauwdruk van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland.
Het beroeps- en opleidingsprofiel van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland sluit in grote lijnen aan bij het profiel van de Hogeschool Utrecht en het 'Beroeps- en opleidingsprofiel van de opleiding HBO-Pedagogiek', dat in opdracht van het Landelijk Overleg van de Pedagogiekopleidingen in 2000 is gepubliceerd. Het profiel is in 2008 geactualiseerd in navolging op het landelijk vastgestelde kader voor de hogere sociaal-agogische opleidingen 'Vele takken, één stam'.
Het beroeps- en opleidingsprofiel van de hbo-bacheloropleiding waar de Hogeschool Zeeland zich op richt is tot stand gekomen op basis van de uitkomsten van een expertmeeting waaraan circa. 40 deelnemers uit met name het Zeeuwse werkveld hebben deelgenomen.

KBA heeft – in nauwe samenspraak met de hogeschool – het profiel en de blauwdruk getoetst op bruikbaarheid (inhoud, structuur en omvang) voor het onderzoek naar de macrodoelmatigheid van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

Fase 2: Macrodoelmatigheidsonderzoek
Ten behoeve van het macrodoelmatigheidsonderzoek van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek zijn in fase twee drie – deels parallel aan elkaar lopende – onderzoeksactiviteiten uitgevoerd:
I - Enquête voor het specificeren van de regionale behoefte;
II - Raming behoefte aan professionals en afgestudeerden;
III - Raming van de verwachte studenteninstroom in de beoogde bacheloropleiding.

Activiteit I: Enquête
P&O-functionarissen en/of leidinggevenden van arbeidsorganisaties uit de relevante werkvelden zijn benaderd door middel van een telefonische enquête. Deze organisaties zijn vooral gevestigd in de provincie Zeeland en een aantal in het gebied tot Roosendaal/Rotterdam. De lijsten met namen en adressen zijn verkregen via de Hogeschool Zeeland en zijn verder aange-

vuld door KBA. Bij het samenstellen van de lijsten is gestreefd naar een optimale afspiegeling van de totale populatie.
In de enquête is gevraagd naar:

a. het voorkomen van het beroepsprofiel in de eigen organisatie, nu en in de nabije toekomst;
b. de behoefte aan afgestudeerden van de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek in de eigen organisatie, de regio en de sector;
c. de beconcurreerde en concurrerende opleidingen van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek;
d. het aspect van het (toenemende) belang van een brede inbedding van de opleiding in de sectoren onderwijs, zorg en welzijn. Deze brede inbedding – aangeduid als 'snijvlakopleiding' – wordt door de Hogeschool Zeeland beschouwd als het innovatieve kenmerk van de opleiding.
e. de opvattingen van werkgevers over het onderscheid tussen de nieuwe bacheloropleiding en verwante hbo-opleidingen: wat zien werkgevers als de specifieke meerwaarde van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland?

Activiteit II: Raming behoefte aan professionals en afgestudeerden
Ten behoeve van het macrodoelmatigheidsonderzoek is een raming gemaakt van de behoefte aan HBO-pedagogen en aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland. De raming is gebaseerd op de informatie over de regionale behoefte zoals vastgesteld bij Activiteit I uit fase 2.

Activiteit III: Raming studenteninstroom
Bij de toetsing van de macrodoelmatigheid speelt ook de verwachte studenteninstroom een rol. Hiervoor is gebruik gemaakt van een panelonderzoek onder jongeren die in de laatste twee jaar van het havo of het vwo zitten, en jongeren die in het derde of vierde jaar van hun mbo-4 opleiding zitten.
Er is gekozen voor een raming in de kernregio Zeeland inclusief de regio West-Noord-Brabant (inclusief Tilburg e.o. zijnde de postcodegebieden 4300 t/m 5199). De vragen aan de jongeren uit deze regio spitsen zich toe op het mogelijk willen volgen van de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland.

1.4 Opbouw van deze rapportage

In deze rapportage wordt verslag gedaan van het onderzoek naar de macrodoelmatigheid van de door de Hogeschool Zeeland beoogde nieuwe hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

Hoofdstuk 2 bevat het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog en de blauwdruk van de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland. Deze documenten, die zijn beschreven in fase 1, zijn gebruikt in de telefonische enquête in fase 2.
Hoofdstuk 3 gaat in op het vraagstuk van de macrodoelmatigheid. In het hoofdstuk worden de uitkomsten van de enquête onder arbeidsorganisaties besproken.
In *hoofdstuk 4* worden de uitkomsten van de raming van de studenteninstroom besproken.
Hoofdstuk 5 bevat ten slotte de samenvattende conclusies van het onderzoek.

2 Beroepsprofiel en blauwdruk

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog en de blauwdruk van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek. Het beroepsprofiel en de blauwdruk van de bacheloropleiding zijn opgesteld onder eindverantwoordelijkheid van de Hogeschool Zeeland.
Beide documenten zijn na toetsing in de eerste fase bijgesteld en als zodanig voorgelegd aan de respondenten uit de enquête. De tekstblokken onderaan de documenten bevatten de opmerkingen van de respondenten bij de profielen. De Hogeschool Zeeland zal deze informatie benutten bij de verdere uitwerking en het accreditatietraject van de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

2.2 Beroepsprofiel en blauwdruk van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek

Inleiding

Door diverse maatschappelijke ontwikkelingen raken onderwijs, jeugdzorg en welzijn steeds meer met elkaar verbonden. Opvoeden als maatschappelijke thematiek en als terrein van beleid en interventie is actueler dan ooit. Daarbij kan gedacht worden aan het belang van opvoedingsondersteuning, nadruk op preventie, vroegtijdige onderkenning en signalering, het afstemmen van pedagogische interventies in verschillende opvoedingscontexten (gezin, school en vrijetijdsmilieu), samenwerking tussen jeugdzorg en welzijn, onderwijs en opvoeden in de multiculturele samenleving. Meer begeleiding op maat in alle instanties, die werken met en voor jeugdigen, noopt tot een betere afstemming tussen de instellingen.

De hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland plaatst de HBO-pedagoog in het middelpunt van activiteiten waar onderwijs, jeugdzorg en welzijn elkaar raken. De opleiding speelt in op deze ontwikkelingen en geeft richting en vorm aan de nieuwe taken/functies van de HBO-pedagoog. Naast genoemde ontwikkelingen doen zich in Zeeland nog specifieke ontwikkelingen voor die van belang zijn voor het werk van de HBO-pedagoog. De meest dominante ontwikkeling in de regio Zuidwest is de vergrijzing in combinatie met een krimpende bevolking. Dit betekent verdichting van kennis, kleiner wordende organisaties en een toenemende complexiteit van de problematiek. Dit vraagt om beroepskrachten, die helemaal ingeleid zijn in de sociale kaart en in de netwerkpartners.

Het hierna te beschrijven beroeps- en opleidingsprofiel van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland sluit in grote lijnen aan bij het profiel van de Hogeschool Utrecht en het *'Beroeps- en opleidingsprofiel van de opleiding HBO-Pedagogiek'*, dat in opdracht van het Landelijk Overleg van de Pedagogiekopleidingen in 2000 is gepubliceerd. Het profiel is in 2008 geactualiseerd in navolging op het landelijk vastgestelde kader voor de hogere sociaal-agogische opleidingen *'Vele takken, één stam'.*

Het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog

Ontwikkelingen
De komst van een meer diverse samenleving en nieuwe gezinssamenstelling (o.a. door scheidingen en toename eenoudergezinnen) noodzaakt tot een permanente heroriëntatie op waarden en normen. Ouders hebben te kampen met een groeiende onzekerheid over opvoedingskwesties. Een van de gevolgen daarvan is een toenemende behoefte aan opvoedingsondersteuning. Door de risico's en het tempo van het moderne leven dreigt voor risicogroepen een 'gat in de opvoeding' en een 'gat in de mantelzorg' te ontstaan.
Er is steeds meer aandacht voor opvoeding van jonge kinderen door professionals en voor het verband tussen de kwaliteit van opvoeding en 'ontsporing' op latere leeftijd. De media (met name televisie en internet) hebben een enorme invloed op de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. De vrije tijd van kinderen wordt steeds meer 'ingevuld': fysieke en vrije speelruimte in en om het huis is voor grote groepen kinderen in de samenleving afgenomen.

Het toenemende beroep op de eigen verantwoordelijkheid van burgers blijkt in jeugdbeleid in de vermaatschappelijking van de opvoeding en de participatiegedachte; Deelnemen aan de samenleving en verantwoordelijkheid nemen voor de maatschappelijke omgeving wordt steeds duidelijker een opvoedingsdoel. De groeiende maatschappelijke betrokkenheid krijgt vorm in de 'pedagogisering van de samenleving': opvoeding verplaatst zich van het privédomein naar het maatschappelijk domein.

De HBO-pedagoog heeft naast de (grote) verwantschap met de pedagogisch werker ook verwantschap met andere beroepsgroepen en -varianten. Afgestudeerde HBO-pedagogen komen terecht in een veelheid van functies waarin de hiervoor beschreven pedagogische benadering eveneens van toepassing is.

Werkvelden van de HBO-pedagoog
HBO-pedagogen zijn – te midden van andere beroepsbeoefenaren – in een groot aantal werkvelden binnen onderwijs, zorg en welzijn actief:
- Kinderopvang
- Onderwijs (scholen voor basis-, speciaal en voortgezet onderwijs), educatie en vorming
- Jeugdzorg
- Jeugdhulpverlening (uitvoering geïndiceerde zorg)
- Kinder- en jeugdpsychiatrie (GGZ, AWBZ indicatie)
- Gehandicaptenzorg
- Welzijnszorg (voorlichting, preventie en ondersteuning)
- Ziekenhuiszorg
- Lokale, provinciale en rijksoverheid

Positiebepaling ten opzichte van andere beroepsgroepen
De HBO-pedagoog heeft (grote) verwantschap met andere beroepsgroepen en varianten waarin de pedagogische benadering eveneens van toepassing is zoals bijvoorbeeld de pedagogisch werker (MBO opgeleid). In vergelijking met de universitair opgeleide pedagoog heeft de HBO-pedagoog geen diagnostische bevoegdheid, maar kan hij bijdragen leveren aan de diagnostiek, het opstellen van het hulpverleningsplan en een taak hebben als schakel tussen de behandelcoördinator die het behandelplan opstelt en de groepsleiding die het plan ten uitvoer brengt.

Kerntaken HBO-pedagoog
Bovenstaande ontwikkelingen maken dat de signaalfunctie van de HBO-pedagoog essentieel is. De HBO-pedagoog komt veelal in ondersteunende en coördinerende functies binnen het pedagogisch werkveld terecht. Op basis van informatie uit het werkveld worden zes kernfuncties benoemd:

1. het voorlichten van opvoeders (en minderjarigen)
2. het adviseren en begeleiden van opvoeders (en minderjarigen)
3. het doorverwijzen van opvoeders en minderjarigen naar gespecialiseerde hulpverleners
4. het signaleren van mogelijke problemen op pedagogisch terrein
5. het coördineren van werkzaamheden in en tussen pedagogische basisvoorzieningen
6. de beleidsvoorbereiding en -ondersteuning.

De *HBO-pedagoog* is een beroepsbeoefenaar, die deskundig is ten aanzien van de organisatie en de uitvoering van uiteenlopende pedagogische vraagstukken. De HBO-pedagoog richt zich als professional specifiek op opvoedingsrelaties tussen kinderen/jeugdigen (0 tot 25 jaar) en hun ouders/opvoeders, zowel in gezinsverband als in instellingsverband (waaronder de school en de maatschappelijke omgeving).
De HBO-pedagoog beantwoordt individuele hulp- en begeleidingsvragen van kinderen, jongeren, ouders, docenten, begeleiders en andere opvoeders. Daarnaast ondersteunt en begeleidt hij kinderen en jongeren in instellingen voor opvoeding, zorg en onderwijs. Ook adviseert hij instellingen en overheden over beleid en preventie rondom opvoedingsproblemen.
De HBO-pedagoog heeft in het algemeen een indirecte relatie met de ontvanger van opvoeding. Hij geeft professionele opvoedingsondersteuning. Ofwel door voorlichting, advisering en begeleiding van direct bij de opvoeding van jeugdigen betrokken personen, ofwel door zorg te dragen voor de ontwikkeling van pedagogisch beleid en voor onderlinge afstemming bij het vervullen van opvoedende taken.
Daarnaast is de HBO-pedagoog werkzaam op het gebied van de participatie van de jeugd aan de samenleving, van de beleidsadvisering en van de signalering van opvoedingsproblematiek als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen (zoals grootstedelijk samenleven, de invloed van media op kinderen en jongeren en integratie en segregatie). Daarbij strekken de werkzaamheden van de HBO-pedagoog zich uit tot het domein van school en onderwijs – het educatieve domein dat als het tweede pedagogisch milieu wordt gezien naast het gezin. In analyses en adviezen staat steeds het belang van het kind voorop.

Kerncompetenties

Aan de HBO-pedagoog worden de volgende algemene eisen gesteld. De HBO-pedagoog:

- kan professioneel functioneren en handelen vanuit een pedagogische visie;
- is breed en flexibel inzetbaar en kan weloverwogen, oordeelkundig en systematisch te werk gaan;
- is in staat tot het analyseren van complexe pedagogische situaties in de lengte en in de breedte;
- is in staat om methodisch, systematisch en stapsgewijs met een veranderingsproces om te gaan;
- kan praktijk- en oplossingsgerichte vormen van onderzoek opzetten, uitvoeren en rapporteren;
- is een professionele gesprekspartner bij interdisciplinair en intersectoraal overleg.

Ontwikkelingen in Zeeland[2]

Demografische ontwikkelingen in Zeeland3

Zeeland is een van de regio's waar krimp zich op dit moment al manifesteert, zij het niet in de hele regio. De bevolkingsopbouw van Zeeland gaat veranderen[4.] De bevolking groeit nauwelijks en ook de groei van het aantal huishoudens neemt af. Op regionaal en lokaal niveau komt in sommige delen van Zeeland al krimp voor en neemt de bevolkingsomvang van een aantal Zeeuwse kernen af. De verwachting is dat tot 2025 de bevolking van Zeeland stabiel blijft op ongeveer 380.000 inwoners. Na 2025 zal er een geleidelijke daling intreden tot 355.000 inwoners. Tot 2030 laat de bevolkingsontwikkeling echter grote regionale verschillen zien:

- Gemeenten zoals Tholen, Kapelle, Reimerswaal, Borsele, Middelburg, Goes en Noord-Beveland zullen blijven groeien.
- Vlissingen, Veere, Sluis en Terneuzen zullen (verder) krimpen.
- Schouwen-Duiveland en Hulst zullen naar verwachting stabiel blijven (Commissie Taskforce Zeeland, 2010).

De verwachting is dat tussen 2006 en 2030 het aantal 0 tot 14-jarigen in Zeeland daalt met 15% (landelijk – 8%). Bijkomend is dat in de leeftijdscategorie 15 tot 25 jaar het vertrekoverschot hoog is, d.w.z. dat de weglek van jongeren uit de provincie Zeeland naar elders groot is (Commissie Taskforce Zeeland, 2010).

Prognose inwoneraantallen per leeftijdscategorie voor de provincie Zeeland, 2010 en 2040[5]

	0–20 jaar	**20–65 jaar**	**65 jaar of ouder**
2010	89.358	221.859	70.186
2040	82.388	183.584	103.724

2 Dit tekstvak is in de enquête niet voorgelegd aan de respondenten.

3 Deze tekst is ontleend aan: Commissie Taskforce Zeeland (2010) Kerend Tijd. Adviesrapport commissie Taskforce Zeeland.

4 Provincie Zeeland (2009) Onverkende paden. Uitdagingen voor de provincie Zeeland door de veranderende bevolkingsopbouw.

5 Uit commissie Taskforce Zeeland (2010) verwijzing naar Regionale Prognose Kerncijfers 2009-2040 (CBS Statline / PBL 25-11-2009).

Op korte termijn is er in Zeeland sprake is van stagnatie in de bevolkingsgroei, maar de krimp gaat vooral spelen vanaf 2025. De commissie Taskforce Zeeland meent dat het niettemin een ernstig misverstand zou zijn de gevolgen van krimp in Zeeland nu te relativeren. Adequaat anticiperen op toekomstige problematiek vereist immers actie in het heden. Krimp staat daarnaast in Zeeland vanuit demografisch perspectief gezien niet op zichzelf. Door de relatief lage bevolkingsdichtheid (grote provincie, weinig inwoners) is, in combinatie met de geografische eilandenstructuur, een voldoende en evenwichtig gespreide instroom van studenten in de bestaande onderwijsinstellingen nu al problematisch. Bovendien vergrijst Zeeland sterker dan de rest van Nederland en trekken veel jonge Zeeuwen weg zonder terug te keren. De huidige demografische ontwikkelingen in Zeeland maken een blijvend regulier aanbod van voorzieningen daarom op zichzelf al kwestieus.
Deze combinatie van demografische factoren leidt tot een forse bedreiging van de huidige en toekomstige Zeeuwse economie en vitaliteit, waarbij bestaande bedrijven steeds meer moeite zullen ervaren om vacatures te vervullen en er op basis van vergrijzing op korte termijn een omvangrijke vervangingsvraag binnen bedrijfsleven en overheid ontstaat (Commissie Taskforce Zeeland, 2010).

Ontwikkelingen jeugdbeleid in Zeeland
De verwachte ontgroening in Zeeland betekent volgens de provincie Zeeland niet automatisch een afnemende vraag naar jeugdzorg.
De provincie Zeeland heeft de kern van het jeugdbeleid (2009-2012) samengebracht onder één ambitie: Zeeland, de beste provincie om groot te worden[6.] Zeeland kent een aantal kernkwaliteiten zoals een kleinschalige sociale structuur, veiligheid, sociale cohesie, natuur, ruimte en een gezond milieu, dat volgens de provincie Zeeland nog beter benut kan worden bij een evenwichtige ontwikkeling van kinderen.
De provincie Zeeland wil het jeugdbeleid op een integrale manier vormgeven en een goede afstemming en samenwerking tussen provincie, gemeenten, hulpverleningsinstanties en onderwijs bij het ontwikkelen van een provinciebreed samenhangend jeugdbeleid. Daarbij richt zij zich op het creëren van kansen voor de jeugd (voorafbeleid) en blijft zij investeren in preventief jeugdbeleid (voorkombeleid) en jeugdzorg (herstelbeleid) met bijzondere aandacht voor het versnellen van de doorstroom en verbeteren van de uitstroom en voorkomen van terugval. Voor het integraal jeugdbeleid betekent dit dat meer wordt ingezet op het verbeteren van basisvoorzieningen voor alle jeugd. De provincie Zeeland meent dat als het kind in het beleid werkelijk centraal staat dat er sprake moet zijn van een integrale aanpak en van samenwerking tussen verschillende disciplines. Dat vraagt volgens de provincie Zeeland om nieuwe werkwijzen, nieuwe attitudes, nieuwe verhoudingen en het leggen van (nieuwe) verbindingen. Dwars door domeinen en over grenzen heen.

In 2010 hebben de Zeeuwse bestuurders (provincie en gemeenten) zich uitgesproken voor een gezamenlijke Zeeuwse jeugdagenda vanaf 2012. Deze 'Zeeuwse jeugdagenda' vormt dan de basis voor de nieuwe provinciale nota jeugdbeleid vanaf 2012[7].

6 Provincie Zeeland (2009). Beleidskader Jeugdzorg Zeeland 2009-2012. Beter en meer resultaten boeken in de Zeeuwse jeugdzorg.
7 Provincie Zeeland (2011) Integraal jeugdbeleid 2011. Resultaten en indicatoren.

Blauwdruk van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland

De Hogeschool Zeeland wil met het aanbieden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek bereiken dat voldaan wordt aan de kwantitatieve en de kwalitatieve vraag naar pedagogische beroepskrachten op de regionale arbeidsmarkt. Zij wil dat doen door studenten binnen de regio praktijknabij en competentiegericht op te leiden vanuit een integraal concept van pedagogische hulp- en dienstverlening. Zij wil ook bijdragen aan het versterken van de pedagogische infrastructuur binnen de regio. Daartoe wordt nauwe samenwerking gerealiseerd tussen de Hogeschool Zeeland en het pedagogische werkveld. Dit gaat bijdragen aan de verdere ontwikkeling en profilering van de hogeschool als een pedagogisch-educatief expertisecentrum met name voor de regio. Essentieel is dat het werkveld vanaf het eerste moment daadwerkelijk betrokken is bij de totstandkoming en uitvoering van de opleiding.

Anders dan de (ortho)pedagoog, die in de functie van behandelcoördinator of gedragswetenschapper verantwoordelijk is voor diagnostiek en opstellen van het behandelplan, heeft de HBO-pedagoog geen diagnostische bevoegdheid. De HBO-pedagoog levert wel bijdragen aan de diagnostiek en heeft een taak in het opstellen van het hulpverleningsplan. Tevens kan de HBO-pedagoog een duidelijke taak hebben als schakel tussen de behandelcoördinator, die het behandelplan opstelt, en de groepsleiding die het plan ten uitvoer brengt. De HBO-pedagoog zorgt dan voor de vertaalslag tussen beiden.

Het opleidingsprogramma van de hbo-bachelor Pedagogiek wordt mede vormgegeven door input van het aan de Hogeschool Zeeland verbonden *Lectoraat Educatie*. Het lectoraat heeft een centrale positie in de opleiding. Enerzijds om als bron van expertise te fungeren bij de verdere ontwikkeling van de opleiding. Anderzijds om als centrale ontmoetingsplaats te dienen voor vraagstukken uit het pedagogische werkveld. De in het lectoraat samenwerkende instellingen, scholen, begeleidingsdienst, zorg- en welzijnsinstellingen en andere kennisinstituten zorgen voor een sterke positie in de kennisinfrastructuur.

Doelgroep
De doelgroep van de opleiding bestaat uit studenten met een havo- of vwo-achtergrond, die interesse hebben in het werkveld pedagogiek/ zorg/ welzijn/onderwijs/cultuur en maatschappij. Daarnaast zijn studenten met een mbo achtergrond onderdeel van de doelgroep.

Inhoud van de opleiding
De hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland neemt de landelijke beroepenstructuur en de daarin benoemde drie soorten competentiesets als vertrekpunt voor haar opleiding. In aanvulling en verrijking op het competentieprofiel van de HBO-pedagoog zal de Hogeschool Zeeland in haar opleiding elementen toevoegen.

Kernkwaliteiten van de HBO-pedagoog zijn:
- betrokken
- empathisch
- assertief
- representatief
- integer
- hanteren professionele macht

en daaraan toegevoegd door de Hogeschool Zeeland:
- realisme
- gedrevenheid

- authenticiteit
- autonoom kunnen denken en handelen
- onderzoekende grondhouding: open staan voor vernieuwingen, zichzelf willen blijven ontwikkelen en leren leren.

Generieke competenties van de HBO-pedagoog zijn:
- kan contactueel en communicatief handelen
- kan vraag- en oplossingsgericht handelen
- kan doel- en resultaatgericht handelen
- kan ondernemend en innovatief handelen
- kan inzichtelijk en verantwoord handelen
- kan professioneel en kwaliteitsgericht handelen

en daaraan toegevoegd door de Hogeschool Zeeland:
- kan systeemgericht denken
- kan "breed" kijken, buitenom de gebaande paden en structuren
- kan verschillende belangen onderscheiden
- kan analyseren
- kan reflecteren.

Algemene beroepscompetenties
De HBO-pedagoog beschikt over een aantal beroepscompetenties, die meer in het algemeen gelden voor HBO-opgeleiden binnen de sociaal (ped)agogische sector.

Segment 1: methodisch werken met en voor cliënten. De HBO-pedagoog is in staat:
1. een agogische en pedagogische relatie aan te gaan, te onderhouden en te beëindigen met een individu, groep en /of groter sociaal verband en op basis daarvan de kerntaken uit te voeren, die behoren tot het beroep van pedagoog;
2. deze kerntaken op methodische wijze en op basis van sociaal wetenschappelijke, pedagogische, agogische en onderwijskundige kennis vorm te geven en uit te voeren door te laten zien dat hij in staat is planmatig, procesmatig, resultaatgericht en strategisch te werken en vanuit verschillende methodische benaderingen: o.m. vraaggericht, competentiegericht en systeemgericht;
3. tot voortdurende evaluatie en bijstelling van zijn methodisch handelen en kan daarop reflecteren en zich daarover verantwoorden aan de hand van theoretische en normatieve kaders.

Segment 2: werken in en vanuit een arbeidsomgeving. De HBO-pedagoog is in staat:
1. in en vanuit een arbeidsomgeving te functioneren in diverse rollen als collega, lid van een multidisciplinair team, werkbegeleider, coördinator en leidinggevende, als projectleider, als voorlichter, als leraar, als netwerker en als vertegenwoordiger van de organisatie in externe samenwerkingsverbanden;
2. in en vanuit een arbeidsomgeving en op basis van gericht marktonderzoek en systematische evaluatie bij te dragen aan de vormgeving van beleid, de verbetering van de kwaliteit van de hulp – en dienstverlening en de ontwikkeling van nieuwe producten;
3. van toepassing zijnde financiële, beheersmatige, organisatorische, wettelijke en beleidsmatige kaders bij de uitvoering van zijn werk adequaat te hanteren.

Segment 3: werken aan professionalisering. De HBO-pedagoog:
1. beschikt over een adequate beroepshouding, die tot uitdrukking komt in interactie met cliënten, collega's leidinggevenden en externe partners, het vermogen tot kritische reflectie op

het eigen beroepsmatig functioneren als ook over lerend vermogen, tot uitdrukking komend in het verantwoordelijkheid nemen voor de eigen professionele en loopbaanontwikkeling;
2. kan bijdragen aan beroepsontwikkeling door ontwikkelingen in de samenleving, die samenhangen met opvoeden, vraagstukken van sociaal, pedagogisch en educatief beleid en wetenschappelijke kennis om te zetten in bruikbare toepassingen voor de beroepsuitoefening, door zelf onderzoek te verrichten, praktijktheorieën te ontwikkelen en bij te dragen aan de ontwikkeling van best practices;
3. kan in woord en geschrift actief deelnemen aan de (internationale) maatschappelijke discussie over opvoedkundige vraagstukken en de maatschappelijke functie, identiteit en legitimiteit van de beroepsuitoefening van pedagogen.

Opbouw van de opleiding

De hbo-bacheloropleiding Pedagogiek is een vierjarige, voltijd bacheloropleiding. De omvang van de opleiding is 240 ec's (één ec is 28 studiebelastingsuren). Dat betekent dat voor de opleiding in totaal 240 x 28 = 6.720 uur staat. De gemiddelde studiebelasting is ongeveer 40 uur per week.

Realisatie van het HBO niveau

Uit de doelen, competenties, inhoud, didactische opzet van de binnenschoolse en buitenschoolse programmaonderdelen en hun onderlinge samenhang blijkt dat de student door middel van het Pedagogiek curriculum het vereiste hbo-niveau bereikt, zoals omschreven in de Dublin descriptoren. Daarnaast zijn de 10 criteria, ontleend aan de Commissie Accreditatie Hoger Onderwijs en afkomstig uit het rapport: "Prikkelen, presteren, profileren", als uitgangspunt genomen voor de realisatie van het HBO niveau in de opleiding.

Opmerkingen bij de profielen

De respondenten hebben ter verrijking de navolgende kanttekeningen geplaatst en aanvullingen gegeven bij bovenstaand beroepscompetentieprofiel en blauwdruk van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

Opmerkingen bij het beroepscompetentieprofiel

Inhoudelijk
- (Onderwijs) Competentie om een brug te slaan tussen de werkvelden: jeugdgezondheidszorg, onderwijs en jeugdhulpverlening, school-ouders.
- (Gehandicaptenzorg) Ik mis in beroepsprofiel belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen rond WMO en meer nog CJG's.
- (Vluchtelingenwerk) Bij ons staat niet zo zeer de opvoeding centraal als wel begeleiding van cliënten bij integratie, en aansturen van vrijwilligers, samenwerken met interne, externe partners.
- (Welzijn) HBO Pedagogiek zou heel fijn zijn in Zeeland. Nu namelijk alleen sph en dat is te globaal.
- (Kinderbescherming) Het profiel past er gedeeltelijk bij. De raadsonderzoeker beperkt zich echter tot het doen van onderzoek. Het is de vraag of studenten van de op te zetten opleiding gelukkig blijven in onze organisatie
- (Politie) Samenwerking met politie en maatschappelijk werker wordt steeds belangrijker. Specialisatie op het terrein van pedagogiek zou goed zijn. Momenteel werkt een team van 10 medewerkers fulltime op de afdeling Jeugdpolitie. De verwachting is dat Jeugd steeds meer aandacht zal vragen van de politie. Met name vanwege de toenemende complexiteit van de problematiek. Op dit moment is er geen HBO-pedagoog binnen onze organisatie werkzaam. De teamleden van de Jeugdpolitie functioneren deels wel op HBO niveau en zijn in staat om te signaleren, voor te lichten, te adviseren en door te verwijzen.

Over de vraag naar HBO-pedagogen
- (Onderwijs) Binnen het onderwijs wordt er op dit moment heftig bezuinigd. Dit betekent ook dat de komende jaren weinig uitbreiding van formatieplaatsen zal voorkomen.
- (Onderwijs) E.e.a. heeft te maken met de vernieuwingen binnen (speciaal) onderwijs. De vraag naar geschoolde opvoeders zal waarschijnlijk toenemen.
- (Thuiszorg) Het hangt af van individuele zorgvraag hoeveel pedagogen er nodig zijn.
- (Welzijn) 1. Het is momenteel voor vele welzijnsopleidingen al zeer moeilijk geschikte stageplaatsen voor betreffende studenten te realiseren. (Dit door vergrijzing in betreffend gebied met vele HBO-afgestudeerde werklozen die buiten Zeeland na afstuderen werk moeten zien te verkrijgen). 2. Hogeschool Utrecht is in regio Hogeschool Zeeland al actief in aanleveren van genoemde studie (ortho)pedagogiek .
- (Gemeente) Het zal heel erg sterk afhangen van de politieke keuzes die gemaakt worden of er meer pedagogen binnen de gemeente komen te werken.
- (Dienst Justitiële Inrichtingen) Het aantal HBO-pedagoog functies kan toenemen wanneer we jeugd of jongvolwassenen als doelgroep krijgen.

Opmerkingen bij de blauwdruk van de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek

Inhoudelijk
- (Onderwijs) Voor onderwijs is ontbreken van onderwijsbevoegdheid een groot probleem. Mensen zullen niet eerst PABO gaan doen en dan nog deze, hbo-bacheloropleiding Pedagogiek. Ze zullen eerder kiezen voor een masteropleiding. Als masteropleiding zou deze heel goed zijn, maar niet als hbo-bacheloropleiding.

- (Onderwijs) De meerwaarde zal vooral van toepassing zijn als de leraren basisonderwijs een aanvullende module pedagogiek aangeboden krijgen
- (Onderwijs) Benadruk het gezin als systeem, bijvoorbeeld door het centraal te stellen in de opleiding.
- (Opvoedsteunpunten) Als vervolg op de HBO-V – voor jeugdverpleegkundigen een minor pedagogisch adviseren.
- (Welzijn) Pedagoog is een specialist, weliswaar heeft brede inzetbaarheid, dan zeker meerwaarde, echter er is nog behoefte aan nog bredere generalisten binnen de welzijnssector.
- (Welzijn) Graag een stukje psychiatrie. Met name richting autisme.
- (Gemeente) Belangrijk is regiobekendheid voor toekomstige pedagoog, wordt goed op ingespeeld.
- (Politie) Bij de politie, maar ook steeds meer in andere sectoren, wordt een beroep gedaan op creativiteit. De hulpverleners worden erg gehouden aan procedures en protocollen. Daarmee wordt de creativiteit ingeperkt. In mijn beleving vergt het omgaan met jeugd veel creativiteit en de bereidheid om met een ruime blik de problematiek te beoordelen.

Over de behoefte aan een hbo-bacheloropleiding Pedagogiek
- (Onderwijs) Vraag me af in hoeverre behoefte is aan de opleiding zoals die is opgezet m.b.t. de snijvlakken. Meer behoefte aan universitair opgeleide mensen.
- (Zorg) Start niet een nieuwe opleiding als andere bestaande opleidingen eigenlijk volstaan of misschien verbeterd moeten worden. Creëer niet teveel functies die te vaag van doelstellingen verwijderd zijn. Direct echt werken met cliënten blijft het allerbelangrijkste en niet van laag naar laag binnen een organisatie (bv van hbo naar klinisch psycholoog in diagnostiek en dan moet de behandeling nog beginnen).
- (Welzijn) Te kleine regionale markt; samenwerking met andere hogescholen.
- (Gemeente) Goed dat er in Zeeland meer HBO opleidingen worden aangeboden. Nu nog relatief weinig. Het zal goed zijn om er meer te hebben om mensen hier te houden.

3 Macrodoelmatigheid

3.1 Inleiding

Om een beeld te krijgen van de arbeidsmarktvraag naar HBO-pedagogen is in de tweede fase van het onderzoek een enquête gehouden onder contactpersonen, P&O'ers en managers in de relevante werkvelden zoals beschreven in het beroepscompetentieprofiel. De enquête is gebaseerd op het door de Hogeschool Zeeland ontwikkelde beroepscompetentieprofiel en de blauwdruk van de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek. De resultaten van onderzoeksfase 1 zijn daarin reeds verwerkt.

In dit hoofdstuk worden eerst de resultaten van de enquête besproken. Ten slotte wordt op basis de enquête de macrodoelmatigheid van de beoogde nieuwe bacheloropleiding aan de orde gesteld.

3.2 Resultaten enquête regio Hogeschool Zeeland

In deze paragraaf worden de resultaten van de telefonische enquête gepresenteerd. Deze enquête is in maart 2011 afgenomen bij organisaties in de genoemde werkvelden. De organisaties zijn met name gevestigd in de provincie Zeeland en een aantal in het gebied tot Roosendaal/Rotterdam. Aan respondenten is het beroepscompetentieprofiel en de blauwdruk van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek voorgelegd met als kernvragen het voorkomen van HBO-pedagogen in hun eigen organisatie en de daarvan afgeleide behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.
Hieronder worden allereerst de steekproef en de respons besproken.

Typering van de steekproef en de respons

Voor de enquête is gebruik gemaakt van de contactgegevens van in totaal 217 organisaties.
Tijdens de telefonische enquête bleek dat in een aantal gevallen sprake was van respondenten die feitelijk buiten de populatie vallen, o.a. omdat de contactgegevens onjuist waren, er meerdere contacten voor een organisatie waren en een aantal organisaties niet bereikt is. Onderstaand schema laat het verloop van de bruto naar netto steekproef zien.

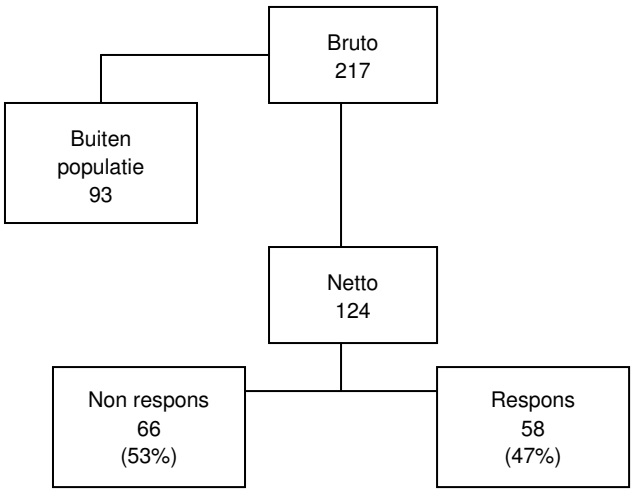

Figuur 1 – Overzicht bruto-netto steekproef

De behaalde respons (van de netto steekproef) is 47 procent.
De redenen van non-respons komen o.a. neer op geen interesse te druk/geen tijd. Enkele respondenten vonden zich zelf niet voldoende bekend met de thematiek om te de vragen te kunnen beantwoorden. Een aantal respondenten heeft bij het telefonisch contact aangegeven aan het onderzoek mee te willen doen en per email de vragenlijst terug te sturen. Bij het sluiten van het onderzoek, was de respons echter niet ontvangen.
Tabel 1 bevat een nadere typering van de netto steekproef en respons naar type organisatie.

Tabel 1 – Verdeling van de steekproef en de respons naar type organisaties

Sector	Aantal (netto) steekproef	% steekproef van totaal	Aantal respons	% respons van totaal	% respons binnen sector
Onderwijs	42	34	19	33	45
Zorg	16	13	7	12	44
Welzijn	49	40	21	36	43
Overheid	17	14	11	19	65
Totaal	124	100	58	100	47

De sector zorg omvat organisaties uit de werkvelden jeugd en kind ggz, ziekenhuiszorg en gehandicaptenzorg. De sector welzijn omvat organisaties uit de werkvelden welzijn, maatschappelijke dienstverlening, jeugdhulpverlening, pedagogische ondersteuning, jeugdzorg en kinderopvang. De sector overheid omvat gemeenten, politie en justitiële diensten/inrichtingen.

De verdeling over de sectoren in de respons wijkt niet sterk af van de verdeling in de netto steekproef. Het werkveld jeugdzorg is licht ondervertegenwoordigd in de respons, de sector overheid is licht oververtegenwoordigd.
55 Organisaties zijn gevestigd in de provincie Zeeland, 2 organisaties in de regio West-Noord-Brabant en 1 in Zuid-Zuid-Holland.

De *omvang van de onderzochte organisaties* in het bacheloronderzoek varieert van 1 tot 850 fte's. De gemiddelde personele sterkte bedraagt 145 fte's. Bij vier op tien gevallen gaat het om grote organisaties meer dan 100 fte's (zie tabel 2).
De gemiddelde personeelsomvang van de organisaties verschilt tussen de sectoren. In de sector onderwijs is de gemiddelde personeelsomvang 147 fte's (n=19), in de sector zorg 203 fte's (n=7), de sector welzijn 64 fte's (n=20) en de sector overheid 252 fte's (n=11).

Tabel 2 – Omvang organisaties naar categorieën in aantal fte's

Aantal fte's in onderzochte organisaties	Aantal	%
≤ 50	21	37
51 – 100	12	21
> 100	24	42
Totaal (= 100%)	57	100

Voorkomen van het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog

Het profiel van de HBO-pedagoog (of een vergelijkbaar profiel met substantiële elementen) komt bij ongeveer acht op de tien van de onderzochte organisaties geheel (16 procent) dan wel in delen voor (62 procent). Meestal komt dus een aantal kerntaken uit het beroepsprofiel voor in de organisatie.
Bij de organisaties waar het beroepsprofiel in de organisatie niet voorkomt (n=13), verwachten de meeste respondenten dat het profiel ook in de toekomst niet zal voorkomen (77 procent).
De mate van voorkomen van het profiel verschilt per sector. In de sector zorg komt het profiel bij alle organisaties voor; in de overige sectoren komt het profiel voor in 64 tot 84 procent van de onderzochte organisaties. Tabel 3 laat dit zien.

Tabel 3 – Voorkomen beroepsprofiel HBO-pedagoog (%), naar sector

Sector	Onderwijs	Zorg	Welzijn	Overheid	Totaal
Profiel HBO-pedagoog komt in geheel voor	5	29	19	18	16
Substantieel deel van het profiel HBO-pedagoog komt voor	79	71	52	45	62
Profiel HBO-pedagoog komt niet voor	16		29	36	22
Totaal N (= 100%)	19	7	21	11	58

De respondenten, die aangeven dat het profiel van de HBO-pedagoog in de organisatie voorkomt, is ook gevraagd om welke functies, c.q. welke functiebenamingen het gaat. Tabel 4 geeft een overzicht van genoemde functies, waarbij is aangegeven in welke sector deze functie (hoofdzakelijk) is genoemd en welk opleidingsniveau het betreft.
Veel genoemde functies zijn die van intern of -leerlingbegeleider, pedagoog of een vorm van pedagogische functie, orthopedagoog dan wel een functie als coördinator/ medewerker/ zorgregisseur bij het Centrum Jeugd en Gezin. Uit de tabel valt op te maken dat respondenten voornamelijk functies noemen waarbij de directe begeleiding, het directe contact met kinderen en

jongeren voorop staat. Het gaat om ongeveer driekwart van alle genoemde functies. Veel van deze functies zijn in de sector onderwijs te vinden.

Tabel 4 – Overzicht functiebenamingen beroepsprofiel HBO-pedagoog

Functienaam	Hoe vaak genoemd	Niveau WO	Niveau hbo	Sector
IB'er / Intern begeleider, IB'er zorg, Leraar met taak interne begeleiding, Leerlingbegeleider, Leraar LB	10	1	9	Onderwijs
Pedagoog, Pedagogisch adviseur, - gezinsbegeleider, - hulpverlener, - specialist, - werker (hbo geschoold)	7	1	6	Onderwijs, Zorg, Welzijn, Overheid
Orthopedagoog	6	4	2	Onderwijs, Zorg
Coördinator/ Medewerker/ Zorgregisseur Centrum Jeugd en Gezin	5	.	5	Welzijn, Overheid
Gedragkundige, Gedragdeskundige	4	4		Zorg, Welzijn
Groepsleerkracht, Leerkracht	3	.	3	Onderwijs
Beleidsmedewerker, (junior) Beleidsmedewerker onderwijs	3	.	3	Onderwijs, Overheid
Coördinator	3	.	3	Onderwijs, Welzijn
Klinisch psycholoog, Psycholoog	3	3	.	Onderwijs, Zorg
Coördinator RMC, Trajectbegeleider Regionaal Meldpunt Coördinatiefunctie	3	.	3	Welzijn, Overheid
Zorgcoördinator, Zorgmakelaar	2	.	2	Onderwijs
(School) Maatschappelijk werker	2	.	2	Onderwijs, Welzijn
Medewerker opvoedingsondersteuning	2	.	2	Welzijn
Mentor Zorgbegeleider, Senior begeleider	2	.	2	Zorg
Consulent	2	.	2	Zorg, Welzijn
Ambulante begeleider	1	.	1	Onderwijs
Counselor	1	.	1	Onderwijs
Onderwijshulpverlening	1	.	1	Onderwijs
Opleidingsmentor	1	.	1	Onderwijs
RT'er	1	.	1	Onderwijs
Casemanager	1	.	1	Zorg
Cliëntadviseur	1	.	1	Zorg
Medewerker jeugdzorg	1	.	1	Zorg
Teamleider	1	.	1	Zorg
Begeleider autisten (minderjarigen)	1	.	1	Welzijn
Directeur	1	1	1	Welzijn
Gezinscoach	1	.	1	Welzijn
Hulpverlener	1	.	1	Welzijn
Leidinggevende	1	.	1	Welzijn
Opvoedingsvoorlichter	1	.	1	Welzijn
Regiomanager	1	.	1	Welzijn
Sociaal cultureel werker 3	1	.	1	Welzijn
Werkbegeleider	1	.	1	Welzijn
Coördinator zorgloket	1	.	1	Overheid
Jeugdpolitie, jeugdagent	1	.	1	Overheid
Leerplichtambtenaar	1	.	1	Overheid
Trajectbegeleider/loopbaanadviseur jongeren	1	.	1	Overheid

De formatie HBO-pedagoog functies nu en over vijf jaar

Tabel 5 – Formatie HBO-pedagoog functies, naar sector (in 2011)

	Onderwijs (n=16)	Zorg (n=7)	Welzijn (n=14)	Overheid (n=7)	Totaal (N=44)
Totaal aantal medewerkers (fte's)	2401 (38%)	1421 (22%)	718 (11%)	1847 (29%)	6387 (100%)
Aantal HBO-pedagogen in organisatie(fte's)	52 (25%)	79 (38%)	36 (17%)	42 (20%)	208 (100%)
Gemiddeld % HBO-pedagogen op totale formatie	2%	6%	5%	2%	3%
Aantal ingehuurde HBO-pedagogen (fte's)	1			6	7

De totale personeelsomvang (in fte's) van de organisaties uit de responsgroep waarin het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog voorkomt bedraagt 6387 (N=44)[8].
Binnen deze organisaties zijn 208 medewerkers (fte's) werkzaam met een functieprofiel van de HBO-pedagoog. Gemiddeld zijn er in de organisaties uit het onderzoek ongeveer 4,8 fte's werkzaam in een HBO-pedagoog-functie. Het gemiddeld aandeel HBO-pedagogen op de totale formatie is 3 procent. Binnen de sector zorg is het aantal en aandeel HBO-pedagogen het grootst.
Enkele organisaties huren personeel met het functieprofiel van de HBO-pedagoog in. Het betreft 7 medewerkers (fte's) (tabel 5).

Tabel 6 – Toekomstige formatie HBO-pedagoog functies, naar sector

	Onderwijs (n=9)	Zorg (n=5)	Welzijn (n=12)	Overheid (n=7)	Totaal (N=33)
Aantal HBO-pedagogen in organisatie(fte's)	30 (16%)	91 (50%)	33(18%)	30 (16%)	184 (100%)
Aantal ingehuurde HBO-pedagogen (fte's)	1		5	3	9
Verwachte daling of groei t.o.v. huidige situatie	-22 (-42%)	+12 (+15%)	+2 (+6%)	-15 (-31%)	-22 (-10%)

De respondenten verwachten dat over vijf jaar 193 fte's in HBO-pedagoog functies binnen de organisaties werkzaam zullen zijn waarvan 9 fte's worden ingehuurd[9].
Dat is in totaal is een afname van 22 fte's, ofwel een procentuele daling van 10 procent ten opzichte van het huidige aantal werkzame en ingehuurde HBO-pedagogen. In de sectoren onderwijs en overheid wordt een grote daling verwacht. Dit zou al te maken kunnen hebben met de krimp in Zeeland en de bezuinigingen in de publieke sector. Wat betreft het onderwijs zou dat mogelijk kunnen samenhangen met de ontwikkelingen betreffende passend onderwijs. In de sectoren zorg en welzijn wordt echter een (geringe) groei in het aantal HBO-pedagogen verwacht (tabel 6).

8 In de 57 organisaties uit de steekproef werken in totaal 8.272 fte's. Om een vergelijking te kunnen maken met het aantal HBO-pedagogen in de organisatie, zijn echter alleen die organisaties meegenomen waarin het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog voorkomt of waar medewerkers met dit profiel worden ingehuurd.
9 Alleen die organisaties zijn meegenomen waarin het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog in de toekomst voor zal komen. Alleen die organisaties zijn meegenomen waar in de toekomst naar verwachting personeel in het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog zal worden ingehuurd.

44 Procent van de respondenten verwacht dat er in de komende vijf tot tien jaar binnen de sector als geheel een toenemende behoefte is aan HBO-pedagogen (tabel 7). De helft van de respondenten verwacht dat de behoefte aan HBO-pedagogen in de eigen sector de komende jaren gelijk zal blijven en 7 procent verwacht een afname in de eigen sector. Organisaties in de overheidssector verwachten vaker een toename in hun sector dan organisaties in de andere sectoren, er wordt in deze sector ook geen afname verwacht. Dat is opmerkelijk aangezien er bij de organisaties in dit onderzoek een daling van het aantal fte's te verwachten is. Blijkbaar verwacht men in Zeeland een daling voor de eigen organisatie en voor de rest van de sector een toename.

Tabel 7 – Ontwikkeling in groei HBO-pedagoog functies binnen de eigen sector (%)

	Onderwijs	Zorg	Welzijn	Overheid	Totaal
Toenemen	35	29	48	60	44
Gelijk blijven	53	57	48	40	49
Afnemen	12	14	5		7
Totaal N (= 100%)	17	7	21	10	55

Behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek

Twee derde van de respondenten voorziet over vijf jaar in hun eigen organisatie een (beperkte tot grote) behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.
Bijna drie kwart van alle respondenten verwacht een behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek op het niveau van de sector als geheel (tabel 8). De antwoorden van de respondenten uit de verschillende sectoren lopen uiteen. In de overheidssector verwachten relatief de meeste respondenten dat er in hun organisatie en sector behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek zal zijn. In de onderwijssector verwacht ruim de helft van de respondenten dat er in de organisatie geen behoefte zal zijn.

Tabel 8 – Arbeidsmarktbehoefte afgestudeerden van hbo-bacheloropleiding Pedagogiek in de sector vanaf 2016 (%), per sector

	Onderwijs	Zorg	Welzijn	Overheid	Totaal
Grote behoefte	6		5	9	6
Beperkte behoefte	59	71	70	73	67
Geen behoefte	35	29	25	18	27
Totaal N (= 100%)	17	7	20	11	55

De behoefte aan afgestudeerde HBO-pedagogen in de overheidssector sluit aan bij de hierboven beschreven uitkomst dat de respondenten uit deze sector de grootste toename verwachten in het aantal HBO-pedagoog functies in de komende jaren (60 procent verwacht toename, ten opzichte van 44 procent gemiddeld over alle sectoren).

Concurrentie van aanverwante opleidingen

Aan de respondenten is gevraagd welke opleidingen volgens hen het meest concurrerend zijn voor afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek, en welke opleidingen de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek naar verwachting het meest zal beconcurreren[10] (zie tabel 9).

De meest genoemde concurrerende opleidingen zijn de hbo-opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH), de hbo-opleiding Social Work en hbo-opleiding Pedagogiek van andere hogescholen. De respondenten noemen deze drie opleidingen ook het vaakst als gevraagd wordt welke opleidingen het meest beconcurreerd zullen worden door de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.
Tussen de sectoren bestaan wel enige verschillen in de genoemde concurrerende en beconcurreerde opleidingen;

- In de sector onderwijs worden met name genoemd: de hbo-opleiding Leraar Basisonderwijs (PABO), de hbo-opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH), de hbo-opleiding Pedagogiek van andere hogescholen en de universitaire opleiding Pedagogische wetenschappen (waaronder Orthopedagogiek).
- In de sector zorg betreft het met name de hbo-opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH), de hbo-opleiding Social Work, de hbo-opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD) en de hbo-opleiding Pedagogiek van andere hogescholen.
- In de sector welzijn worden vooral genoemd: de hbo-opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH) en de hbo-opleiding Social Work.
- Bij de overheidssector gaat het vooral om: de hbo-opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH), de hbo-opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD) en de hbo-opleiding Pedagogiek van andere hogescholen.

Tabel 9 – Frequentie (be)concurrerende opleidingen voor de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek (meerdere antwoorden mogelijk; gepercenteerd per cel naar aantal respondenten)

Naam opleiding	Concurrerend voor bacheloropleiding Pedagogiek (%) (N = 43)	Beconcurreerd door bacheloropleiding Pedagogiek (%) (N = 43)
Hbo-opleiding Leraar Basisonderwijs (PABO)	23	14
Hbo-opleiding Leraar VO	5	2
Hbo-opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH)	66	63
Hbo-opleiding Social Work	50	47
Hbo-opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD)	39	33
Hbo-opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming (CMV)	2	7
Hbo-opleiding Toegepaste Psychologie	7	12
Hbo-opleiding Pedagogiek van andere hogescholen	45	56
Universitaire opleiding Pedagogische wetenschappen (waaronder Orthopedagogiek)	32	21
Universitaire opleiding Onderwijskunde	2	5
Universitaire opleiding Psychologie	9	7
Andere opleiding[11]	5	5

10 Bij het tot stand komen van de vragenlijst is ook het geaccrediteerde opleidingsaanbod van regionale niet publiek bekostigde aanbieders bij het samenstellen van de lijst met opleidingen in beschouwing genomen.
11 Het opleidingsseminarium Orthopedagogiek wordt door twee respondenten genoemd

Gevraagd naar de concurrentiekracht van deze andere opleidingen op de nieuwe hbo-bacheloropleiding Pedagogiek, wordt deze door 40 procent van de respondenten aangemerkt als sterk, door 51 procent als middelmatig en door 9 procent van de respondenten als zwak. Andersom verwacht 30 procent van de respondenten dat de concurrentiekracht van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek op de genoemde andere opleidingen sterk is, 61 procent middelmatig en 9 procent zwak.

Hbo-bacheloropleiding Pedagogiek als 'snijvlakopleiding' bij Hogeschool Zeeland

De Hogeschool Zeeland duidt de door haar beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan als 'snijvlakopleiding'. Dat wil zeggen dat de opleiding, in lijn met de door de Hogeschool gesignaleerde maatschappelijke ontwikkelingen, breed zal worden ingebed in de sectoren onderwijs, zorg en welzijn. Deze brede inbedding wordt door de Hogeschool Zeeland beschouwd als een innovatief kenmerk van de opleiding.
Het merendeel van de respondenten herkent de ontwikkeling dat de HBO-pedagoog over in toenemende mate op het snijvlak van sectoren onderwijs, zorg en welzijn werkzaam zal zijn. Het verschil tussen de sectoren is met name zichtbaar waar het oordeel van de respondenten betreft in welke mate dat het geval zal zijn. Bijna twee derde van de respondenten die in de overheidssector werkzaam zijn, herkent de ontwikkeling in grote mate. Daarentegen herkennen ongeveer zeven van de tien respondenten in de sector zorg de ontwikkeling slechts in beperkte mate (zie tabel 10).

Tabel 10 – Mate waarin de ontwikkeling dat de HBO-pedagoog in toenemende mate op het snijvlak van sectoren onderwijs, zorg en welzijn werkzaam zal zijn, herkend wordt (%), per sector

	Onderwijs	Zorg	Welzijn	Overheid	Totaal
In grote mate	41	14	48	64	45
In beperkte mate	53	72	43	36	48
nee	6	14	9		7
Totaal N (= 100%)	17	7	21	11	56

80 Procent van de respondenten ziet de geschetste ontwikkeling terug in een behoefte aan breder, multidisciplinair opgeleide HBO-pedagogen. Ook hier zien we de verschillen tussen de sectoren. 46 Procent van de respondenten werkzaam in de overheidssector meent dat er in grote mate behoefte is en 71 procent van de respondenten werkzaam in de zorg zien een beperkte behoefte.
Bijna drie op de tien respondenten in de sectoren onderwijs en zorg zien de ontwikkeling niet terug in een behoefte aan breder, multidisciplinair opgeleide HBO-pedagogen (tabel 11).

Tabel 11 – Mate waarin de ontwikkeling terug wordt gezien in de behoefte aan breder, multidisciplinair opgeleide HBO-pedagogen (%), per sector

	Onderwijs	Zorg	Welzijn	Overheid	Totaal
In grote mate	24		19	46	23
In beperkte mate	47	71	62	54	57
nee	29	29	19		20
Totaal N (= 100%)	17	7	21	11	56

De respondenten is gevraagd een oordeel te geven over de positionering van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland met een brede inbedding in de sectoren onderwijs, jeugdzorg en welzijn. Ongeveer zes op de tien respondenten oordeelt positief. Het meest positief zijn de respondenten die werkzaam zijn in de overheidssector. Ten opzichte van de respondenten uit de andere sectoren zijn de respondenten uit de sector onderwijs het minst positief in hun oordeel (tabel 12).

Tabel 12 – Oordeel over de positionering van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland met een brede inbedding in de sectoren onderwijs, jeugdzorg en welzijn (%), per sector

	Onderwijs	Zorg	Welzijn	Overheid	Totaal
Zeer positief	12			9	5
Positief	35	57	67	73	57
Neutraal	41	43	33	18	34
Negatief	12				4
Zeer negatief					
Totaal N (= 100%)	17	7	21	11	56

15 Procent van de respondenten ziet een grote meerwaarde van afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland met genoemde profilering ten opzichte van afgestudeerden van andere HBO bacheloropleidingen Pedagogiek. De helft van de respondenten zien enige meerwaarde. De respondenten die in de overheidssector werken, zijn nog het meest positief in vergelijking met de respondenten uit de andere sectoren (tabel 13).

Tabel 13 – Oordeel over de meerwaarde van afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland ten opzichte van afgestudeerden van andere HBO bacheloropleidingen Pedagogiek (%), per sector

Afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland hebben:	Onderwijs	Zorg	Welzijn	Overheid	Totaal
Zeer grote meerwaarde			5		2
Grote meerwaarde	21		10	10	13
Enige meerwaarde	23	60	55	70	50
Geen meerwaarde	54	40	30	20	35
Totaal N (= 100%)	13	5	20	10	48

In het tekstvak staan de opmerkingen van de respondenten over de door hen beschouwde meerwaarde van afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

Opmerkingen over meerwaarde van afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

Onderwijs:
- Wat meer deskundigheid kan goed worden gebruikt.
- Meer specifieke werkterreinen.
- Ten opzichte van op een vak gericht opleidingen verwacht ik van deze mensen meer beleidsmatig kunnen denken/ontwikkelen. Dit is namelijk erg zwak bij de meeste PABO-studenten en MW-achtige opleidingen.
- De HBO-pedagoog zou meer breed inzetbaar binnen zorg en onderwijsinstellingen kunnen zijn.
- Specifiek pedagogiek, beter dan social work t.a.v. het maatschappelijke. Pedagogische hulpvraag in de zin van begeleiding, advisering e.d. nu niet echt ingevuld door een andere opleiding.
- Gerichtheid op opvoeding binnen een onderwijssetting.

Zorg:
- De specifieke gerichtheid op de jongeren en het pedagogisch klimaat.
- (Gehandicaptenzorg) Dat is toch evident.

Welzijn:
- Specifieker en meer toegepast op bepaalde doelgroep.
- Gerichte expertise.
- Meer gericht op opvoedingsvraagstukken en opvoedingsondersteuning.
- Wellicht de breedte van de opleiding qua kennis en vaardigheden op pedagogisch gebied en de brede inzetbaarheid.
- Meer specialistisch maar daardoor ook beperkter inzetbaar in gehele organisatie.
- Meer specialistisch.
- De pedagogische kennis gericht op kinderen, andere opleidingen zijn te breed.
- (Kinderopvang) Kan een betere bijdrage leveren aan pedagogisch beleidsplan en ondersteuning op dat gebied.
- (Kinderopvang) Een meer gerichte opleiding. Minder breed, maar wel diep

Overheid:
(Gemeente)
- Zij hebben tijdens hun opleiding veel praktijk ervaring opgedaan.
- Concreet beroepsprofiel met concrete kerntaken en competenties, zowel binnen instellingsverband en gezinsverband kunnen werken.
- Wellicht meer specifiek gerichte opleiding voor gemeentelijke taak op het gebied van de jeugd-zorg/CJG.
- Specialisatie.
- (Dienst Justitiële Inrichtingen) Specialisatie op bredere vlak m.b.t. de doelgroepen jeugd/jongvolwassenen.
- (Politie) Specialistische, op een andere manier het proces bekijken. Kennis direct in de praktijk kunnen brengen op de plaats waar die kennis nodig is.

3.3 Macrodoelmatigheid hbo-bacheloropleiding Pedagogiek

Macrodoelmatigheid: behoefte aan afgestudeerden in de eigen organisatie

In paragraaf 3.2 is beschreven in hoeverre functies met het profiel van de HBO-pedagoog voorkomen in de organisaties in het onderzoek en in hoeverre zij behoefte hebben aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek. De macrodoelmatigheid brengen we in kaart door beide onderdelen (voorkomen en behoefte) met elkaar in verband brengen. Het aldus verkregen beeld wordt in tabel 14a (huidige situatie) en 14b (toekomstige situatie) gepresenteerd. Tabel 15a en 15b beschrijven de macrodoelmatigheid op niveau van de sector.

Tabel 14a – Samenhang tussen het voorkomen van het beroepsprofiel Pedagogiek op de huidige arbeidsmarkt en de behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek in de eigen organisatie (%)

Huidig voorkomen van profiel HBO-pedagoog	Behoefte aan afgestudeerden bacheloropleiding		Totaal N (= 100%)
	ja	nee	
Ja	58	22	44
Nee	9	11	11
Totaal N (= 100%)	37	18	55

Tabel 14b – Samenhang tussen het voorkomen van het beroepsprofiel Pedagogiek op de toekomstige arbeidsmarkt en de behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek in de eigen organisatie (%)

Toekomstig voorkomen van profiel HBO-pedagoog	Behoefte aan afgestudeerden bacheloropleiding		Totaal N (= 100%)
	ja	nee	
Ja	59	9	37
Nee	7	24	17
Totaal N (= 100%)	36	18	54

De beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland is voldoende macrodoelmatig. Uit de tabellen 14 a en 14 b kan opgemaakt kan worden dat bijna zes van de tien respondenten aangeeft dat het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog momenteel voorkomt en in de toekomst zal voorkomen in de eigen organisatie en dat zij ook behoefte hebben, c.q. dat er behoefte zal zijn aan afgestudeerden van hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

Macrodoelmatigheid: behoefte aan afgestudeerden in de sector

Tabel 15a – Samenhang tussen het voorkomen van het beroepsprofiel Pedagogiek op de huidige arbeidsmarkt en de behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek in de sector (%)

Voorkomen van profiel Pedagogiek	Behoefte aan afgestudeerden bacheloropleiding		Totaal N (= 100%)
	ja	nee	
Ja	64	16	
Nee	9	11	
Totaal N (= 100%)	40	15	55

Tabel 15b – Samenhang tussen het voorkomen van het beroepsprofiel Pedagogiek op de toekomstige arbeidsmarkt en de behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek in de sector (%)

Voorkomen van profiel Pedagogiek	Behoefte aan afgestudeerden bacheloropleiding		Totaal N (= 100%)
	ja	nee	
Ja	61	7	37
Nee	11	20	17
Totaal N (= 100%)	39	15	54

De respondenten geven aan dat de doelmatigheid van de opleiding ook voor het niveau van de sector geldt. Ruim zes op de tien respondenten geeft aan dat het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog momenteel voorkomt in de sector en dat er behoefte zal zijn aan afgestudeerden van hbo-bacheloropleiding Pedagogiek op niveau van de sector. Hetzelfde geldt voor de nabije toekomst.
De behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek op het niveau van de individuele arbeidsorganisaties blijft niet ver achter bij de behoefte op het niveau van de sector.

Bij organisaties waar het profiel van de HBO-pedagoog wel voorkomt, maar die geen behoefte hebben aan afgestudeerden, blijkt het in 7 van de 12 gevallen om onderwijsorganisaties te gaan.

3.4 Raming arbeidmarktvraag

Prognose toekomstig aantal banen

Om een raming van de arbeidsmarktvraag van HBO-pedagogen in de regio de regio Zeeland, West-Noord-Brabant en Zuid-Zuid-Holland[12] op te stellen is allereerst de totale Nederlandse werkgelegenheid in de onderzochte sectoren en werkvelden berekend. Hierbij is gebruik gemaakt van werkgelegenheidsgegevens op macroniveau uit diverse bronnen.
De werkgelegenheid voor de regio is vervolgens berekend op basis van het aandeel van het aantal inwoners in deze regio in de gehele Nederlandse bevolking (=8 procent).
Het totale aantal fte;s HBO-pedagogen in de regio is vervolgens voorzichtig geraamd door uit te gaan van deze regionale werkgelegenheid en het formatieaandeel zoals aangegeven door respondenten uit dit onderzoek.
Vervolgens wordt met de door respondenten aangegeven groei in de ontwikkeling van het aantal fte's HBO-pedagogen een schatting gemaakt van het totale aantal fte's HBO-pedagogen in 2016
Op dit moment zijn er in de regio circa 2.610 tot 2.770 fte's in het profiel van de HBO-pedagoog (of een daarmee vergelijkbaar profiel) werkzaam. De komende vijf jaren daalt dit aantal met circa 140 tot 180 fte's (=uitbreidingsvraag). Het totaal aantal HBO-pedagogen in 2016 wordt geschat op 2.470 tot 2.590 fte's (tabel 16).

*Tabel 16 – Raming van het totale aantal HBO-pedagogen (of een daarmee vergelijkbaar profiel) in fte's in de regio; 2011-2016**

		Onderwijs	Zorg	Welzijn	Overheid	Totaal
NL	werkgelegenheid in aantal fte's[123]	274.000	284.000	109.000	219.000	886.000
Regio	- werkgelegenheid in aantal fte's[4]	21.920	22.720	8.720	18.720	72.080
	- schatting totale aantal fte's HBO-pedagogen 2011[5]	440	1.360	440	530	2.770
	- schatting totale aantal fte's HBO-pedagogen 2016[6]	250	1.560	410	370	2.590

1 Bron: Onderwijs: Trendnota Arbeidszaken Overheid 2011, Zorg: Rapport Arbeid in zorg en welzijn 2009, Medewerkers @ GGZ 2009, Welzijn: Rapport Arbeid in zorg en welzijn 2009, Overheid: Trendnota Arbeidszaken Overheid 2011, Jaarverslag DJI 2009.
2 Onderwijs: werkvelden PO, VO, MBO. Zorg: werkvelden Gehandicaptenzorg, Ziekenhuiszorg, kind en jeugd GGZ. Welzijn: werkvelden Welzijnszorg, Maatschappelijke dienstverlening, Kinderopvang en Jeugdzorg. Overheid: Gemeenten, Politie en Dienst Justitiële Inrichtingen.
3 Deeltijdfactor:
Onderwijs: PO= 0,76, VO=0,81, MBO=0,81.
Zorg: Gehandicaptenzorg=0,62, Ziekenhuizen=0,70.
Welzijn: Welzijnszorg en maatschappelijke dienstverlening=0,67, Kinderopvang=0,57, Jeugdzorg=0,78.
Overheid: Gemeenten=0,88, Rechterlijke macht=0,93, Politie=0,92.
4 Berekend op basis van aandeel in Nederlandse bevolking =8%
5 Op basis van het formatieaandeel uit de responsgroep (aantal HBO-pedagogen werkzaam binnen organisatie en ingehuurd). Formatieaandeel: Onderwijs = 2%, Zorg=6%, Welzijn = 5%, Overheid=3%.
6 Verwacht groei (o.b.v. aantal HBO-pedagogen werkzaam binnen organisatie en ingehuurd): Onderwijs= -42%, Zorg= 15%, Welzijn= 6%, Overheid= -31%.

12 Provincie Zeeland, west Noord-Brabant (incl. Breda) en Zuid-Zuid-Holland (incl. Goerree Overflakkee, Voorne-Putten, Hoeksche Waard) Postcode gebieden 3200 t/m 2399, 4300 t/m 4999.

Vervolgens zijn de gegevens uit tabel 16 gebruikt om de verwachte jaarlijkse arbeidsmarktvraag naar HBO-pedagoog functies in de regio te berekenen. Hierbij is de totaal verwachte uitbreidingsvraag verdeel over vijf jaren (2011-2016). Bij de schatting van de jaarlijkse vervangingsvraag is uitgegaan van 3,8 procent van het aantal fte's HBO-pedagogen in 2011.
In tabel 17 zijn de uitkomsten daarvan weergegeven. Met een jaarlijkse krimp van circa 40 fte's en een vervangingsvraag van 110 fte's komt de totale jaarlijkse vraag naar HBO-pedagogen op circa 70 fte's.

Tabel 17 – Verwachte jaarlijkse vraag naar HBO-pedagogen in fte's in de regio; 2011-2016

	Jaarlijkse vraag HBO-pedagogen (in fte's)
Uitbreidingsvraag 2011-2016[1]	-40
Vervangingsvraag 2011-2016[2]	110
Totale vraag = uitbreidingsvraag + vervangingsvraag	70

1 Uit tabel 16: verwachte groei/5 jaren.
2 3,8% voor pedagogische beroepen. Schatting 2009-2013. Bron: ROA (2009) De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep 2014.

Instroombehoefte hbo-bacheloropleiding Pedagogiek

Op basis van de jaarlijkse vraag in HBO-pedagoog functies, rekening houdend met de vervanging vanuit de stille reserve, het rendement van opleidingen en de deeltijdfactor zal de jaarlijkse instroombehoefte voor de hbo-bacheloropleidingen Pedagogiek in de regio conservatief geschat circa 90 studenten bedragen. Tabel 18 laat zien hoe dit cijfer tot stand komt.
De schatting van de jaarlijkse instroombehoefte voor de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek is conservatief te noemen, aangezien geen rekening is gehouden met de wetenschap dat een deel van de afgestudeerden van de opleiding de arbeidsmarkt niet betreedt. Bijvoorbeeld omdat afgestudeerden doorstromen naar masteropleidingen, een andere positie op de arbeidmarkt prefereren of überhaupt de arbeidsmarkt niet op zoeken. Bovendien is voor de jaarlijkse instroombehoefte gerekend met een voor een krimpende regio relatief hoog percentage (25%) voor de vervanging van de jaarlijkse arbeidsmarktvraag vanuit de stille reserve.

Tabel 18 – Ruwe schatting van de jaarlijkse instroombehoefte hbo-bacheloropleiding Pedagogiek in de regio op basis van de arbeidsmarktvraag naar HBO-pedagogen; 2011-2016

	totaal
Totale jaarlijkse arbeidsmarktvraag 2011-2016	70
Minus: vervanging vanuit de stille reserve (25%)*	18
Instroombehoefte hbo-bacheloropleiding (ongecorrigeerd)	52
Correctie voor rendement opleiding: rendement opleiding = 70% *	74
Correctie deeltijdfactor: deeltijdfactor = 80% *	93
Jaarlijkse instroombehoefte hbo-bacheloropleiding Pedagogiek in regio (afgerond)	**90**

* De gehanteerde percentages zijn aannames/ruwe schattingen.

4 Raming studenteninstroom

4.1 Inleiding

Bij het bepalen van de macrodoelmatigheid speelt ook de verwachte studenteninstroom in de bacheloropleiding een rol. Daarom zijn jongeren in het derde of vierde jaar van een mbo-4 opleiding en jongeren uit de laatste twee jaar van het havo en het vwo gevraagd naar hun bekendheid met en eventuele interesse voor de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

Met behulp van het Jongerenpanel *Jijbentbelangrijk.nl* van Markteffect is een vragenlijst afgenomen zijn onder jongeren in de kernregio; provincie Zeeland en de het westen van Noord-Brabant (inclusief Tilburg e.o. zijnde de postcodegebieden 4300 t/m 5199). De vragen aan de jongeren uit deze regio spitsen zich toe op het mogelijk willen volgen van de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland.

In totaal hebben 100 jongeren uit de regio Zeeland en 173 jongeren uit de regio West-Noord-Brabant hun mening gegeven. De respons van de jongeren uit de regio Zeeland betreft 26,8 procent en in de regio West-Noord-Brabant 29,3 procent.

In paragraaf 4.2 zijn de resultaten in tabelvorm weergegeven, geordend naar de volgende topics:
- Typering van de jongeren;
- Verwachte niveau en richting vervolgopleiding;
- Bekendheid met hbo-bacheloropleiding Pedagogiek;
- Interesse in hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland;
- Motieven pro en contra Hogeschool Zeeland.

De paragraaf bevat een beschrijving van de belangrijkste resultaten in de vorm van samenvattende conclusies.

4.2 Raming student instroom kernregio

Typering van de jongeren

Tabel 17 – Verdeling van respondenten naar subregio, geslacht en type vooropleiding

	Aantal	%
Subregio		
Provincie Zeeland	100	37
West-Noord-Brabant	173	63
Geslacht		
Man	105	38
Vrouw	168	62
Type vooropleiding		
HAVO	98	36
VWO	96	35
MBO	79	29
Totaal	273	100

*Tabel 18 – Gekozen profiel VO (n=194)**

	Aantal	%
Cultuur en Maatschappij	38	20
Economie en Maatschappij	67	35
Natuur en Gezondheid	98	51

* Leerlingen kunnen meer dan één profiel volgen. % van het aantal vo leerlingen is opgenomen. Leerlingen met het profiel Natuur en Techniek zijn niet in het onderzoek meegenomen.

*Tabel 19 – Gekozen sector in het mbo**

	Aantal	%
Landbouw	5	6
Economie	48	61
Zorg en welzijn	26	33
Totaal	79	100

* Leerlingen die een mbo-opleiding in de sector Techniek volgen, zijn niet in het onderzoek meegenomen.

Verwachte keuze vervolgopleiding

Tabel 20 – (Verwachte) niveau en richting vervolgopleiding (n=273)

Niveau vervolgopleiding	Aantal	%
Hbo	176	65
Wo (universiteit)	70	26
Dat weet ik nog niet	27	10
Totaal	273	100
*Richting vervolgopleiding**		
Landbouw / natuur	16	6
Economie / handel / administratie	68	25
Techniek / IT	34	13
(Gezondheids)zorg / welzijn / gedrag en maatschappij / sociologie / pedagogiek	136	50
Recht	27	10
Taal /cultuur	39	14
Onderwijs	36	13
Anders	27	10

* Leerlingen konden meer dan één richting kiezen. (Percentage van het totaal).

Bekendheid met hbo-bacheloropleiding Pedagogiek

Tabel 21 – Bekendheid met hbo-bacheloropleiding Pedagogiek

	Aantal	%
Bekend	124	45
Onbekend	149	55
Totaal	273	100

Tabel 21a – Bekendheid met hbo-bacheloropleiding Pedagogiek, per regio (%)

	Bekend	Onbekend	N (=100%)
Provincie Zeeland	46	54	100
West-Noord-Brabant	45	55	173

Tabel 21b – Bekendheid met hbo-bacheloropleiding Pedagogiek, per vooropleiding (%)

	Bekend	Onbekend	N (=100%)
havo	46	54	98
vwo	41	59	96
mbo	51	49	79

Tabel 21c – Bekendheid met hbo-bacheloropleiding Pedagogiek, per vooropleiding en leerjaar (%)

	Bekend	Onbekend	N (=100%)
Havo 4	42	58	48
Havo 5	50	50	50
Vwo 5	33	67	52
Vwo 6	50	50	44
Mbo 4, 3e leerjaar	56	44	25
Mbo 4, 4e leerjaar	48	52	54

Tabel 21d – Bekendheid met hbo-bacheloropleiding Pedagogiek, per profiel of sector (%)

	Bekend	Onbekend	N (=100%)
Cultuur en Maatschappij	53	47	38
Economie en Maatschappij	40	60	67
Natuur en Gezondheid	42	58	98
Landbouw	20	80	5
Zorg en Welzijn	50	50	48
Economie	58	42	26

Tabel 21e – Bekendheid met hbo-bacheloropleiding Pedagogiek, per gewenst niveau vervolgopleiding (%)

	Bekend	Onbekend	N (=100%)
Hbo	49	51	176
Universiteit	36	64	70
Nog niet beslist	44	56	27

Tabel 21f – Bekendheid met hbo-bacheloropleiding Pedagogiek, per gewenste sector vervolgopleiding (%)

	Bekend	Onbekend	N (=100%)
Landbouw / natuur	31	69	16
Economie / handel / administratie	38	62	68
Techniek / it	27	73	34
(Gezondheids)zorg / welzijn / gedrag en maatschappij / sociologie / pedagogiek	57	43	136
Recht	33	67	27
Taal /cultuur	46	54	39
Onderwijs	56	44	36
Anders	44	56	27

Interesse in de hbo-*bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland*

Tabel 22 – Interesse in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland als vervolgopleiding

	Aantal	%
Ja, interesse	60	22
Dat weet ik nog niet, mogelijk wel	73	27
Nee	140	51
Totaal	273	100

Tabel 22a – Interesse in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland als vervolgopleiding, per bekendheid met de opleiding (%)

	Bekend	Onbekend	N (=100%)
Ja, interesse	85	15	60
Dat weet ik nog niet, mogelijk wel	45	55	73
Nee	29	71	140

Tabel 22b – Interesse in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland als vervolgopleiding, per regio (%)

	Ja*	Nee	N (=100%)
Zeeland	54	46	100
West-Noord-Brabant	46	54	173

* Opgeteld zijn antwoorden “ja”en “dat weet ik nog niet, mogelijk wel”

Tabel 22c – Interesse in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland als vervolgopleiding, per vooropleiding (%)

	Ja*	Nee	N (=100%)
Havo	48	52	98
Vwo	45	55	96
Mbo	54	46	79

* Opgeteld zijn antwoorden “ja”en “dat weet ik nog niet, mogelijk wel”

*Tabel 22d – Interesse in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland als vervolgopleiding, per profiel of sector (%)**

	Ja*	Nee	N (=100%)
Cultuur en Maatschappij	61	39	38
Economie en Maatschappij	37	63	67
Natuur en Gezondheid	47	53	98
Landbouw	20	80	5
Zorg en Welzijn	56	44	48
Economie	58	42	26

* Opgeteld zijn antwoorden “ja”en “dat weet ik nog niet, mogelijk wel”

Tabel 22e – Interesse in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland als vervolgopleiding, per gewenst niveau vervolgopleiding (%)

	Ja*	Nee	N (=100%)
Hbo	49	851	176
Universiteit	46	54	70
Nog niet beslist	52	48	27

* Opgeteld zijn antwoorden “ja”en “dat weet ik nog niet, mogelijk wel”

*Tabel 22f – Interesse in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland als vervolgopleiding, per gewenste sector vervolgopleiding (%)**

	Ja*	Nee	N (=100%)
Landbouw / natuur	13	87	16
Economie / handel / administratie	41	59	68
Techniek / IT	24	76	34
(gezondheids)Zorg / welzijn / gedrag en maat-schappij / sociologie / pedagogiek	60	40	136
Recht	52	48	27
Taal /cultuur	62	38	39
Onderwijs	64	36	36
anders	33	67	27

* Opgeteld zijn antwoorden “ja”en “dat weet ik nog niet, mogelijk wel”

Motieven

*Tabel 23 – Argumenten die de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek interessant maken (n=133)**

De hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland is voor mij interessant omdat:	Aantal	%
- de Hogeschool Zeeland haar opleiding een breed en multidisciplinair karakter wil geven gericht op de sectoren onderwijs, zorg en welzijn	34	26
- de opleiding gaat over de opvoeding, vorming en onderwijs van kinderen en jongeren	97	73
- de opleiding praktijkgericht is, maar dat er toch ook veel aandacht is voor theoretische kennis	58	44
- de opleiding Pedagogiek zich voornamelijk richt op preventie en begeleiding van kinderen en jongeren en niet op zware vormen van hulpverlening	34	26
- je leert mensen te adviseren, ondersteunen en begeleiden	70	53
- je na je studie met/voor kinderen en jongeren en ouders/opvoeders werkt	69	52
- je na je studie in leuke sectoren kan werken zoals onderwijs, zorg en welzijn	58	44
- ik denk dat er met deze studie goede kansen op de arbeidsmarkt zijn	14	11

* Deze vraag is alleen aan leerlingen gesteld voor wie de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de HZ mogelijk interessant is ('ja' en 'weet niet, mogelijk wel'). Leerlingen konden meer dan één antwoord kiezen.

Tabel 24 – Rol van de Hogeschool Zeeland en de locatie van de school in Vlissingen in de studiekeuze (n=133)*

De Hogeschool Zeeland en de locatie van de school in Vlissingen speelt een rol in mijn studiekeuze omdat:	Aantal	%
- de Hogeschool Zeeland veel persoonlijke begeleiding biedt	45	34
- de opleidingen van hoge kwaliteit zijn (hoge score Keuzegids Hoger Onderwijs)	67	50
- de Hogeschool Zeeland een internationaal karakter heeft (mogelijkheden om te studeren in het buitenland, veel studenten uit het buitenland)	50	38
- er een leuk studentenleven is (sportverenigingen, culturele activiteiten van de Hogeschool Zeeland, studentenverenigingen)	39	29
- er veel uitgaansmogelijkheden en evenementen in Zeeland zijn	12	9
- de school vlak bij het strand en de zee ligt	48	36
- de stad Vlissingen en de school allebei relatief klein zijn	40	30

* Deze vraag is alleen aan leerlingen gesteld voor wie de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de HZ mogelijk interessant is ('ja' en 'weet niet, mogelijk wel'). Leerlingen konden meer dan één antwoord kiezen.

*Tabel 25 – Argumenten die de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland **niet** interessant maken (n=140)**

*De hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland is **niet** interessant voor mij omdat:*	Aantal	%
- ik geen opleiding wil volgen met een breed en multidisciplinair karakter gericht op de sectoren onderwijs, zorg en welzijn	36	26
- ik geen opleiding wil volgen over de opvoeding, vorming en onderwijs van kinderen en jongeren	64	46
- ik graag een (nog meer) theoretische opleiding wil volgen en geen opleiding die ook praktijkgericht is	9	6
- ik geen opleiding wil volgen die zich voornamelijk richt op preventie en begeleiding van kinderen en jongeren	42	30
- ik geen opleiding wil volgen waar je leert om mensen te adviseren, ondersteunen en begeleiden	17	12
- ik later geen werk wil waarin ik met/voor kinderen en jongeren en ouders/opvoeders werk	43	31
- de sectoren waarin je na deze studie kan werken zoals onderwijs, zorg en welzijn, mij niet leuk lijken om in te werken	35	25
- omdat ik denk dat er met deze studie geen goede kansen op de arbeidsmarkt zijn	13	9
- ik liever in een grotere stad wil studeren dan in Vlissingen	22	16
- ik geen opleiding in Zeeland wil volgen	66	47
- ik geen positief beeld heb van de Hogeschool Zeeland	9	6
- ik geen HBO-opleiding wil volgen	51	36

* Deze vraag is alleen aan leerlingen gesteld voor wie de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de HZ niet interessant is. Leerlingen konden meer dan één antwoord kiezen.

*Tabel 25a – Argumenten die de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland **niet** interessant maken, per subregio**

*De hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland is **niet** interessant voor mij omdat:*	Provincie Zeeland (n=46)		West Noord-Brabant (n=94)	
	aantal	%	aantal	%
- ik geen opleiding wil volgen met een breed en multidisciplinair karakter gericht op de sectoren onderwijs, zorg en welzijn	12	26	24	26
- ik geen opleiding wil volgen over de opvoeding, vorming en onderwijs van kinderen en jongeren	18	39	46	49
- ik graag een (nog meer) theoretische opleiding wil volgen en geen opleiding die ook praktijkgericht is	2	4	7	7
- ik geen opleiding wil volgen die zich voornamelijk richt op preventie en begeleiding van kinderen en jongeren	10	22	32	34
- ik geen opleiding wil volgen waar je leert om mensen te adviseren, ondersteunen en begeleiden	5	11	12	13
- ik later geen werk wil waarin ik met/voor kinderen en jongeren en ouders/opvoeders werk	15	33	28	30
- de sectoren waarin je na deze studie kan werken zoals onderwijs, zorg en welzijn, mij niet leuk lijken om in te werken	13	28	22	23
- omdat ik denk dat er met deze studie geen goede kansen op de arbeidsmarkt zijn	4	9	9	10
- ik liever in een grotere stad wil studeren dan in Vlissingen	6	13	16	17
- ik geen opleiding in Zeeland wil volgen	19	41	47	50
- ik geen positief beeld heb van de Hogeschool Zeeland	2	4	7	7
- ik geen HBO-opleiding wil volgen	14	30	37	39

* Deze vraag is alleen aan leerlingen gesteld voor wie de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de HZ niet interessant is. Leerlingen konden meer dan één antwoord kiezen.

Interesse voor andere opleidingen van Hogeschool Zeeland

Tabel 26a – Interesse van leerlingen, die mogelijk Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland willen volgen, voor een andere opleiding aan de Hogeschool Zeeland

Interesse voor een andere opleiding aan de Hogeschool Zeeland:	Aantal	%
Ja	70	53
Nee	63	47
Totaal	133	100

*Tabel 26b – Interesse van leerlingen, die mogelijk Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland willen volgen, voor een andere opleiding aan de Hogeschool Zeeland (n=70)**

	Aantal keren genoemd
- Sociaal pedagogische hulpverlening (SPH)	20
- Leraar Basisonderwijs (PABO)	18
- Verpleegkunde	17
- Maatschappelijk werk en dienstverlening (MWD)	12
- Verpleegkunde-Verloskunde	12
- Een opleiding van de Hogeschool Zeeland uit een andere sector	30

* Het betreft leerlingen voor wie de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de HZ mogelijk interessant is ('ja' en 'weet niet, mogelijk wel') en die interesse hebben voor een andere opleiding van de Hogeschool Zeeland. Leerlingen konden meer dan één antwoord kiezen.

*Tabel 26c – Interesse van leerlingen, die **geen** Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland willen volgen, voor een andere opleiding aan de Hogeschool Zeeland*

Interesse voor een andere opleiding aan de Hogeschool Zeeland:	Aantal	%
Ja	21	15
Nee	119	85
Totaal	140	100

*Tabel 26d – Interesse van leerlingen, die **geen** Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland willen volgen, voor een andere opleiding aan de Hogeschool Zeeland (n=21)**

	Aantal keren genoemd
- Sociaal pedagogische hulpverlening (SPH)	1
- Leraar Basisonderwijs (PABO)	1
- Verpleegkunde	1
- Maatschappelijk werk en dienstverlening (MWD)	1
- Verpleegkunde-Verloskunde	1
- Een opleiding van de Hogeschool Zeeland uit een andere sector	17

* Het betreft leerlingen voor wie de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de HZ niet interessant is en maar die wel interesse hebben voor een andere opleiding van de Hogeschool Zeeland. Leerlingen konden meer dan één antwoord kiezen.

Samenvattende resultaten

Tweederde van de jongeren in het onderzoek is van plan een vervolgopleiding in het hbo te gaan volgen. De helft van de alle leerlingen denkt aan een vervolgopleiding in de richting (gezondheids)zorg/ welzijn/ gedrag en maatschappij/ sociologie/ pedagogiek.
Iets minder dan de helft van de leerlingen – uit beide subregio's – kent de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek. Leerlingen in het vijfde jaar van het vwo zijn het minst bekend met de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

De helft van de leerlingen vindt de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland een interessante optie als vervolgopleiding. Dit ondanks het feit dat nogal wat leerlingen die dat nog niet zeker weten, de opleiding niet kent.

- Leerlingen met het profiel Cultuur & Maatschappij of de sectoren Zorg & Welzijn en Economie vinden de bacheloropleiding vaker interessant als mogelijke vervolgopleiding dan leerlingen van andere profielen of sectoren.
- De hbo-bacheloropleiding Pedagogiek wordt het meest interessant gevonden als mogelijke vervolgopleiding door leerlingen die een vervolgopleiding in de volgende richtingen willen volgen:
  - Onderwijs (64 procent);
  - Taal/Cultuur (62 procent);
  - (Gezondheids)zorg / welzijn / gedrag en maatschappij / sociologie / pedagogiek (60 procent).

De hbo-bacheloropleiding Pedagogiek is vooral interessant, omdat de bacheloropleiding gaat over de opvoeding, vorming en onderwijs van kinderen en jongeren. Ook vinden leerlingen het interessant dat zij in de studie leren mensen te adviseren, ondersteunen en begeleiden en dat zij na de studie met/ voor kinderen en jongeren en ouders/opvoeders werken.

Vooral de hoge kwaliteit van de opleidingen volgens de Keuzegids Hoger Onderwijs is belangrijk in het bepalen van de studiekeuze. Dat geldt voor de helft van de leerlingen die de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek overwegen. In de studiekeuze van deze groep leerlingen spelen overige kenmerken van de Hogeschool Zeeland een bijna even grote rol als kenmerken van de stad Vlissingen en het studentenleven.

Leerlingen, die geen interesse tonen in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek, geven als argumentatie daarvoor juist aan dat ze geen opleiding willen volgen over de opvoeding, vorming en onderwijs van kinderen en jongeren. Even vaak wordt als argument genoemd dat de leerling geen opleiding in Zeeland wil volgen. Meer dan een derde van deze groep leerlingen wil überhaupt geen hbo-opleiding volgen.

De helft van de leerlingen, die overwegen de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland te gaan volgen, heeft geen interesse voor een andere opleiding aan de Hogeschool Zeeland. Circa 15 procent van deze groep leerlingen overweegt een van de opleidingen Sociaal pedagogische hulpverlening (SPH), Leraar Basisonderwijs (PABO) en Maatschappelijk werk en dienstverlening (MWD).

De meeste leerlingen (85%) die de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland niet overwegen hebben ook geen interesse in een andere opleiding van de Hogeschool Zeeland.

Geconcludeerd kan worden dat de interesse van de onderzochte groep havo, vwo en mbo leerlingen voldoende groot is voor een hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland.

Samenvatting en conclusies

De Hogeschool Zeeland is voornemens een nieuwe hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan te bieden en heeft het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) te Nijmegen gevraagd om een onderzoek uit te voeren naar de behoefte aan de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek. Het voorliggende onderzoeksrapport geeft de empirische onderbouwing van de doelmatigheid ervan.

De vraagstelling van het onderzoek luidt: *Bestaat er in het werkveld een substantiële behoefte aan afgestudeerden van de beoogde nieuwe hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland?*

Gelet op de c-status van de Hogeschool Zeeland richt het door KBA uitgevoerde onderzoek zich met betrekking op het verzamelen van (additionele) informatie over de (regionale) behoefte aan HBO-pedagogen op grond waarvan de aanvraag van de Hogeschool Zeeland verder ondersteund, versterkt en getypeerd kan worden. Het onderzoek richt zich ook op het effect van de beoogde bacheloropleiding op het bestaande opleidingenaanbod. Daarnaast is het voor het vaststellen van de doelmatigheid ook van belang om zicht te hebben op de verwachte studenteninstroom.

De onderzoeksvragen zijn:
1. Hoe kan de (regionale) behoefte aan de bacheloropleiding Pedagogiek nader worden getypeerd?
2. Is er bij realisering van de opleiding sprake van nadelige effecten voor de bestaande onderwijsinfrastructuur inclusief het geaccrediteerde onderwijsaanbod van niet publiek bekostigde aanbieders?
3. Bestaat er bij potentiële studenten voldoende interesse om in te stromen in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland?

Ten behoeve van het macrodoelmatigheidsonderzoek, dat is uitgevoerd in de periode maart tot april 2011:
- is een enquête gehouden onder een steekproef van netto 124 organisaties uit de sectoren onderwijs, zorg, welzijn en overheid. De behaalde respons bedraagt 47 procent (n=58). De responderende organisaties zijn met vooral gevestigd in de provincie Zeeland.
- is een enquête gehouden onder jongeren in het derde of vierde jaar van een mbo-4 opleiding en jongeren uit de laatste twee jaar van het havo en het vwo. 100 jongeren uit de provincie Zeeland en 173 jongeren uit het westen van Noord-Brabant hebben hun mening gegeven over de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland. De respons voor de regio Zeeland betreft 26,8 procent en in de regio West-Noord-Brabant 29,3 procent.

1. Hoe kan de (regionale) behoefte aan de bacheloropleiding Pedagogiek nader worden getypeerd?

Voorkomen HBO-pedagoog

Bij een ruime meerderheid – acht van de tien - van de onderzochte organisaties komt (een substantieel deel van) het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog voor. De mate van voorkomen van het profiel verschilt tussen de sectoren. In de sector zorg komt het profiel bij alle organisaties voor.

De meest genoemde functienamen voor de HBO-pedagoog zijn: intern of- leerlingbegeleider, pedagoog of een vorm van pedagogische functie, orthopedagoog dan wel een functie als coördinator/ medewerker/ zorgregisseur bij het Centrum Jeugd en Gezin. Het zijn vooral functies waarbij de directe begeleiding, het directe contact met kinderen en jongeren voorop staat.

In de onderzochte organisaties werken momenteel ongeveer 208 fte's in een functie waarin het profiel HBO-pedagoog geheel dan wel in delen voorkomt. Gemiddeld zijn dat 4,8 fte's per organisatie, ofwel 3 procent formatie-aandeel op de totale formatie. 7 fte's worden ingehuurd. Binnen de zorg is het aantal en het aandeel HBO-pedagogen het grootst.

Over 5 jaar zullen er naar verwachting in totaal 193 fte's in de functie van HBO-pedagoog in de onderzochte organisaties werkzaam zijn, waarvan er 9 fte's als ingehuurde kracht. Dat is een daling van 10 procent ten opzichte van de huidige situatie. In de sectoren zorg en welzijn wordt een (geringe) groei verwacht. In de sectoren onderwijs en overheid wordt een grote daling verwacht. Dit zou te maken kunnen hebben met de krimp in Zeeland en de bezuinigingen in de publieke sector. Wat betreft het onderwijs zou dat mogelijk kunnen samenhangen met de ontwikkelingen betreffende passend onderwijs.

De helft van de organisaties verwacht dat de behoefte aan HBO-pedagogen binnen de sector in de komende vijf tot tien jaar gelijk zal blijven. Ruim vier op de tien organisaties verwachten echter een toename. Vooral in de overheidssector wordt een toename verwacht.

Het geschatte aantal HBO-pedagogen (of een daarmee vergelijkbaar profiel) in de regio Zeeland, West-Noord-Brabant en Zuid-Zuid-Holland is in 2011 circa 2.770 fte's. De komende vijf jaren daalt dit aantal met circa 180 fte's. Hiermee wordt totaal aan HBO-pedagogen in de regio in 2016 geschat op 2.590. Met een jaarlijkse krimp van circa 40 fte's en een vervangingsvraag van 110 fte's komt de jaarlijkse totale vraag naar HBO-pedagogen in de regio op circa 70 fte's.

Behoefte aan afgestudeerden hbo-bacheloropleiding Pedagogiek

Hoewel er een daling van het aantal HBO-pedagogen binnen de onderzochte organisaties wordt verwacht, is er volgens de respondenten van de Zeeuwse organisaties in de toekomst behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

Tweederde van de respondenten voorziet over vijf jaar in hun eigen organisatie een (beperkte tot grote) behoefte aan afgestudeerden van de bacheloropleiding Pedagogiek. Daarnaast verwacht bijna drie kwart van de respondenten een behoefte aan afgestudeerden van de bacheloropleiding Pedagogiek op het niveau van de sector. Die behoefte doet zich het sterkst voor bij organisaties uit de overheidsector en in mindere mate bij de sector onderwijs.

De behoefte aan afgestudeerde HBO-pedagogen in de overheidssector sluit aan bij uitkomst dat de respondenten uit deze sector de grootste toename verwachten in het aantal HBO-pedagoog functies in de komende jaren ten opzichte van de andere sectoren. Dat is opmerkelijk aangezien er bij de organisaties in dit onderzoek een daling van het aantal fte's te verwachten

is. Blijkbaar verwacht men in Zeeland een daling voor de eigen organisatie en voor de sector als geheel een toename.

Macrodoelmatigheid
De macrodoelmatigheid brengen we in kaart door het voorkomen van het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog en de behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek met elkaar in verband brengen. Zes op de tien respondenten geeft aan dat het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog momenteel in de eigen organisatie en in de sector voorkomt, dat het profiel in de toekomst ook zal voorkomen én dat er behoefte zal zijn aan afgestudeerden van bacheloropleiding Pedagogiek.
Op basis van de jaarlijkse vraag in HBO-pedagoog functies, rekening houdend met de vervanging vanuit de stille reserve, het rendement van opleidingen en de deeltijdfactor zal de jaarlijkse instroombehoefte voor de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek in de regio, conservatief geschat, circa 90 studenten bedragen. De schatting van de jaarlijkse instroombehoefte voor de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek is conservatief te noemen, aangezien geen rekening is gehouden met de wetenschap dat een deel van de afgestudeerden van de opleiding de arbeidsmarkt niet betreedt. Bovendien is voor de jaarlijkse instroombehoefte gerekend met een voor een krimp regio relatief hoog percentage (25%) voor de vervanging van de jaarlijkse arbeidsmarktvraag vanuit de stille reserve.

Conclusie
Het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog, zoals opgesteld door de Hogeschool Zeeland is een in de beroepspraktijk reeds bestaand profiel, dat als zodanig ook goed herkenbaar is.
In Zeeland is er binnen de organisaties en op niveau van de sector behoefte aan afgestudeerden van de bacheloropleiding Pedagogiek en is de beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland voldoende macrodoelmatig.
Er bestaat een regionale behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek.

2. Is er bij realisering van de opleiding sprake van nadelige effecten voor de bestaande onderwijsinfrastructuur inclusief het geaccrediteerde onderwijsaanbod van niet publiek bekostigde aanbieders?

Concurrentie van aanverwante opleidingen
Hoewel de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek andere opleidingen beconcurreert, zoals met name de hbo-opleidingen Sociaal Pedagogische hulpverlening (SPH), de hbo-opleiding Social Work en hbo-bacheloropleidingen Pedagogiek van andere hogescholen, ondervindt de opleiding ook concurrentie vanuit deze opleidingen.
Een deel van de respondenten meent dat de onderlinge de concurrentie tussen de opleidingen op elkaar sterk is, maar zeker de helft van de respondenten schat de concurrentie als middelmatig in.
De afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland hebben ten opzichte van afgestudeerden van andere opleidingen meerwaarde vanwege de specialistische, meer specifieke, meer gerichte kennis op het gebied van pedagogiek, opvoeding en ondersteuning voor kinderen en jongeren.

Hbo-bacheloropleiding Pedagogiek als 'snijvlakopleiding' bij Hogeschool Zeeland
De Hogeschool Zeeland duidt de door haar beoogde hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan als 'snijvlakopleiding'. Dat wil zeggen dat de opleiding, in lijn met de door de Hogeschool gesignaleerde maatschappelijke ontwikkelingen, breed zal worden ingebed in de sectoren onderwijs, zorg en welzijn. Deze brede inbedding wordt door de Hogeschool Zeeland beschouwd als een innovatief kenmerk van de opleiding.
Het merendeel van de respondenten herkent de ontwikkeling dat de HBO-pedagoog in toenemende mate op het snijvlak van sectoren onderwijs, zorg en welzijn werkzaam zal zijn, en ziet de ontwikkeling terug in een behoefte aan breder, multidisciplinair opgeleide HBO-pedagogen. Vooral in de overheidsector wordt dit herkend, maar in de zorg is dat in beperkte mate het geval.
Een groot deel van de respondenten – zes op de tien - is positief over de positionering van de hbo-bacheloropleiding van de Hogeschool Zeeland. De respondenten zien de meerwaarde van de opleiding en haar afgestudeerden ten opzichte van afgestudeerden van andere hbo-bacheloropleidingen Pedagogiek. De respondenten, die in de overheidssector werken, zijn het meest positief in vergelijking met de respondenten uit de andere sectoren.

Conclusie
De bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland is een aanvulling op bestaande onderwijsaanbod (zowel kwalitatief als kwantitatief).

3. Bestaat er bij potentiële studenten voldoende interesse om in te stromen in de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland?

Interesse van potentiële studenten
De helft van alle leerlingen (133 in aantal) de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland mogelijk interessant als vervolgopleiding. Het zijn vooral vo-leerlingen met profiel Cultuur & Maatschappij en mbo-leerlingen uit de sectoren Zorg & Welzijn en Economie die een vervolgopleiding in deze richting willen volgen. Met name omdat de bacheloropleiding gaat over de opvoeding, vorming en onderwijs van kinderen en jongeren is de opleiding interessant.
Iets meer dan de helft van de leerlingen – uit Zeeland en West-Noord-Brabant - is (nog) onbekend met de bacheloropleiding Pedagogiek.

Conclusie
Geconcludeerd kan worden dat de interesse van de onderzochte groep havo, vwo en mbo leerlingen voldoende groot is voor een hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland.

Conclusie:

1. Het beroepsprofiel van de HBO-pedagoog, zoals opgesteld door de Hogeschool Zeeland is een in de beroepspraktijk reeds bestaand profiel, dat als zodanig ook goed herkenbaar is. Er bestaat een behoefte aan afgestudeerden van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek, ondanks dat er binnen het totaal aan onderzochte Zeeuwse organisaties over 5 jaar een daling van 10 procent in het aantal HBO-pedagogen wordt verwacht. De daling is vooral zichtbaar bij organisaties in het onderwijs en in de zorg. Op het niveau van de sectoren wordt echter verwacht dat het aantal HBO-pedagogen gelijk zal blijven, dan wel zal groeien, voornamelijk bij de overheidsector.

2. De bacheloropleiding Pedagogiek van de Hogeschool Zeeland zal de bestaande onderwijscapaciteit en infrastructuur verder versterken, zowel kwalitatief als kwantitatief. Hoewel de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek andere opleidingen beconcurreert, ondervindt de opleiding ook concurrentie vanuit deze opleidingen. De hbo-bacheloropleiding Pedagogiek heeft voor de Zeeuwse organisaties meerwaarde ten opzichte van de andere opleidingen vanwege de specialistische, meer specifieke, meer gerichte kennis op het gebied van pedagogiek, opvoeding en ondersteuning voor kinderen en jongeren.
   De Zeeuwse organisaties zijn positief – dan wel neutraal - over de gekozen positionering van de Hogeschool Zeeland. De ontwikkeling dat de HBO-pedagoog meer op het snijvlak van de sectoren onderwijs, zorg en welzijn zal werken en er behoefte zal zijn aan breder, multidisciplinair opgeleide HBO-pedagogen wordt herkend. Er wordt door de organisaties (enige) meerwaarde verwacht van afgestudeerden van de nieuwe opleiding ten opzichte van andere hbo-bacheloropleidingen Pedagogiek.

3. De interesse van de onderzochte groep havo, vwo en mbo leerlingen is voldoende groot is voor een hbo-bacheloropleiding aan de Hogeschool Zeeland.

De realisering van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek aan de Hogeschool Zeeland voorziet in behoefte van zowel organisaties in de regio, als van toekomstige studenten in de provincie Zeeland en in de regio West-Noord-Brabant.